Է. ՏԱՐԻ 2061 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 20 ՏՐԻ 4383–Հ. Տ. 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1890–Ն Տ. 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1890–ՀԻՃՐ. 27 ՐԷՊԻԼ ԱԽՐԻ 1308 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Գոլոս հա.	 100
» »	 80
Գուառաց »	 40
» »	 200
Օտար երկիրներ	 100
» »	 50
	 25

Գովազդներ գրուած լրագրոյս մասին ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան գրուած նամակ կամ գրութիւն եւ լրագիր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԱՌՆԷԼ

ԵՒ ԻՏԱԼԱՆՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Կարելի է որ, մինչ կը գրենք այս տողերը, Փառնէլ արդէն հրաժարած լինի, գէթ առ ժամանակ մի, իտալական կուսակցութեան տնօրէնութենէն, որ ներքին և արտաքին պատճառներով շատ դժուարացած է իրեն։ Նորագոյն լուրը զոր երէկ Հեռագիրն հաղորդեց մեզ՝ սա էր թէ իտալական կուսակցութիւնն երկու հատուածի բաժնուեր է, և Պ. Փառնէլ փոքրամասնութեան գլուխ մնացեր է։ Բայց այս անակնկալ ձախողուած որուն կ'ենթարկի կնոջ մը մեղապարտ սիրոյն բերմամբ՝ չի կրնար մոռցնել թէ Պ. Փառնէլ ժամանակիս ամենամեծ գործիչներէն մին եղած է, վայելելով այնպիսի ժողովրդականութիւն մը զոր դարուս ամենամեծ տրիբունք անգամ չեն վայելած դուցէ։

Զարլզ Սթիւարթ Փառնէլ, հազիւ 44 տարեկան, ո՛չ բախտախնդիր մ'է, ո՛չ ալ հռետոր կամ ճամարտակ մը։ Իսկատիպ Իռլանդացի մ'է, որ 14 տարիէ հետէ ձեռք առած է իր հայրենակցաց խնդիրն, և շատ պատուաւորապէս խորհրդարանի մէջ մաքառելէ և իր գաղափարաց համար բանտ պառկելէն ետեւ, երբ իր Չանից կատարն հասնելու վրայ էր, իր գործած մէկ մեղքը քաւելու հարկին մէջ գտնուեցաւ, Ամուսնալուծման դատարանին մէկ վճռով, որ զՏիկլին Օ'Շէ և զինք կը դատապարտէր մեղապարտ յարաբերութեանց համար։ Այս վճռոյ դէմ չբողոքեց Փառնէլ, և թէպէտ իր անուամբ դատարանին ուղղած յայտարարութեան մէջ ըսած էր թէ ամբաստանութիւնն անհիմն է, բայց իր յայտարարութիւն սոսկ ստախօսութիւն կը նկատուի, այն մանրամասն և ջախջախիչ վկայութիւններէ և ապացոյցներէ ետքն որք դժբախտապէս տարակոյս չեն թողուր թէ պատուաւոր կարծուած այս մարդ խիղճ չէր ըրած չարաչար գործածելու իր մէկ անձնուէր և մտերիմ բարեկամին վստահութիւնը։

Բայց իբրեւ հանրային գործիչ, իր լուսանկարք նոյնքան տարածուած են Մեծին Բրիտանիոյ մէջ որչափ Կամպէթթայի լուսանկարք Ֆրանսայի մէջ։ Մէնդէլներու մէջ հաւաքուած բազմութիւնք, բարեկամք և հակառակորդք հաւասարապէս, սքանչանօք կը դիտէին այս գեղեցիկ դլուխը շգադանակագոյն մազերով, որք կը չրջապատեն լայնարձակ ճակատ մը, մետաքսանման մորուք, թափանցող և պաղ աչքեր՝ խորհող, կշռող, ինքզինքին տէր իմացականութեան մը յայտարար նշաններ։ Իր հագուստով և ընթացքով կատարեալ ֆէնդիէի տիպար, չոր եւ հպարտ։ Եթէ Տիկին Օ'Շէ ազատ լինէր, արդարեւ կրնար սիրել այսպիսի մարդ մը, և ո՛չ ոք պիտի ըսէր թէ իւր համակրանաց անարժան առարկայ մ'ընտրած էր։

Իւր գերդաստանին, իւր ծննդեան չնորհիւ Պ. Փառնէլ իւր առջեւ ամեն դուռներ բաց կը գտնէր քաղաքական կառուցանին վրայ։ Բանաստեղծ Թովմաս Փառնէլ մին էր իւր նախահայրց։ Իւր պապուն հայրն էր Սըր Ճոն Փառնէլ, որ 1800 ին Իռլանտայի ելմտական նախարարի պաշտօնէն հրաժարեցաւ, բողոքելով Իռլանտայի խորհրդարանին Անգլիոյ խորհրդարանին հետ միացման օրէնքին դէմ, որ վերջ կուտար Իռլանտական ինքնօրինութեան։ Իւր պապ Սըր Հէնրի Փառնէլ 1841 ին Լորտութեան բարձրացաւ Լորտ Քոնկլիթն անուամբ։

Իւր ուսմանց ընթացքն աւարտելէն ետեւ երիտասարդ Փառնէլ առաջին անգամ ի Միացեալ Նահանգս ուղեւորեցաւ, ուր շատ բարեկամներ իրեն կը սպասէին, չնորհիւ իւր մօր, որ դուստր է Ամերիկացի ծովակալ Զարլզ Սթիւարթի։ Պ. Փառնէլ 1874 ին, վիքլոյի քաղաքային խորհրդական լինելով, Լոնտոնի խորհրդարանին անդամակցելու հետամուտ եղաւ, բայց չյաջողեցաւ։ 1875 ին Մէթթի դաւառին ընտրողք վառաւորապէս ընտրեցին զինք։ Յօրէ անտի Պ. Փառնէլ չէ դադրած Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովոյն անդամ լինելէ։

Առաջքան զՊ. Փառնէլ իռլանտական խնդիրը կը քննար։ Փառնէլ կեանք տուաւ անոր։ Իռլանտայի խորհրդարանական կուսակցութիւն, որ հազիւ 30 – 40 երեսփոխանէ կը բաղկանար տակար և անկազմ վիճակի մէջ, հաստատ մինչեւ 90 երեսփոխաններէ կազմեալ ազդեցիկ, գործօն, միասիրտ, հոծ կուսակցութեան մը, որ աւելի քան 650 երեսփոխաններէ կազմեալ Ժողովոյ մը մէջ շատ անգամ վճռական դեր կատարած է։

1879 օգոստ. ին հիմնեցաւ Իռլանտայի ազգային դաշնակցութիւն կոչուած մարմինն ընդ տնօրէնութեամբ Պ. Փառնէլի, որ այն օրէն ի վեր պարզ կուսակցապետ մը չէ, այլ՝ ինչպէս կ'ըսէ բովանդակ Իռլանտայի ժողովուրդն՝ կերպիւ իւիք իրենց ազգապետն է։

Ի սկզբան, Իռլանտական կուսակցութիւնը գործողութեան մէկ միջոց միայն ունէր, խորհրդարանական աշխատութեանց արգելք յարուցանել։ Զէ մոռցուած թէ Պ. Փառնէլ՝ հակաիռլանտական առաջարկի մ'ընդունելութեան ընդդիմանալով՝ այնպէս ըրաւ որ Երեսփ. Ժողովոյ մէկ նիստը մինչեւ 40 ժամ տեւեց։ Կը յիշուի նաեւ իւր յաղթական արշաւանքն ի Միացեալ Նահանգս 1879ին, երբ ամերիկացի կաթոլիկներն, յորդորանօք Մաք Քլոսքի կարդինալին, եռանդնալից ընդունելութիւն մ'ըրին բողոքական գործչին։ որովհետեւ Պ. Փառնէլ, կաթոլիկ ազգի մը խորհրդարանական ներկայացուցիչն ու պետն, բողոքական է։ Ինչպէս երբեմն Լաֆայէթ և Քոշութ, մին ֆրանսացի, միւսը մաճառ դիւցազնն, 1879ին ալ Պ. Փառնէլ Ուաշինկթընի խորհրդարանն հրաւիրուելու ազգային պատուոյն արժանացաւ։

Լորտ Պիքընսֆիլտի նախարարութեան օրով ծայրագոյն կորովով վարելէն ետեւ իռլանտական կուսակցութիւնն, 1880ին Պ. Փառնէլ առաջին յաջողութիւն մ'ունեցաւ, երբ տապալեցաւ պահպանողական նախարարութիւնն, և երկրորդ անգամ նախարարապետ եղաւ Պ. Կլատսթոն։ Բովանդակ Իռլանտա ինդուլթեամբ հետեւեցաւ Պ. Փառնէլի, որ քանի մը տեղերէ միանգամայն ընտրուելով, Քորք քաղաքին երեսփոխանութիւնն ընտրեց, և տան մէկ տարիէ հետէ նոյն պաշտօնը կը վարէ, քանիցս վերընտրուած լինելով։

* *

Որո՞ւ միտքէն կ'անցնէր թէ Պ. Կլատսթոն, իւր երկրորդ նախարարութեան հնգամեայ տեւողութեան միջոցին Փառնէլեան կուսակցութեան դէմ մաքառելէն և Նդ. ղ. Պ. Փառնէլ և Տ-ր Էլեանոր Օ-Կիւիցնէրը Բանդ դնել դ-ը Եպէ-, դար պիտի օր մը յորում Պ. Փառնէլի հետ դաշնակից պիտի լինէր։ Պ. Փառնէլ 1880 Նոյմ.ին բանտարկեցաւ Իբրև անդամ հողային դաշնակցութեան։ Ցեռոյ Երեսփ. Ժողովոյ մէջ մեծ ազմուկ յարոյց, և 1881 փետր. ամսուն Ժողովէն արտաքսեցաւ իւր 34 պաշտօնակցաց հետ, վերստին ձերբակալեցաւ և բանտարկեցաւ 1881 հոկտ.ին, և 1882 մայիս ամսուն ևեթ արձակեցաւ։ Այս ամեն խստութիւնք իւր ժողովրդականութիւնն աւելցնելու միայն նպաստեցին։ Իռլանտայի քսան քաղաքներ իրենց պատուոյ քաղաքացի ընտրեցին զինք։ Տրպլինի քաղաքային պալատան մէջ արքայական պատուոյք ընդունեցաւ։

Ցեսնելով որ կարելի չէ խստութեամբ խաղաղացնել, Պ. Կլատսթոն իւր Էրրլանդ Նդ-ի Հարթինգթընի Խորհրդարանական հարցերու Յանձնաժողովոյն միջոցին հայտարար քաղաքականութիւն մը սկսաւ, աջ կարկառեց առ Պ. Փառնէլ, և Իռլանտայի ինքնօրինութեան սկզբունքն ընդունեց։ Բայց Պ. Կլատսթոնի չափ նախապաշարումներէ զերծ չգտնուող, ծերունի ազատական կուսակցապետին չափ բաց և դիւրաթեք միտք չունեցող Ազատականք ոմանք համամիտ չգտնուեցան Պ. Կլատսթոնի, և Լորտ Հարթինթընի և Պ. Չէմպրլէյնի առաջնորդութեամբ իբր ութսուն երեսփոխաններ բաժնուելով, կազմեցին Միութենական կուսակցութիւնն, որ պահպանողական կուսակցութեան հետ դաշնակցեցաւ, Պ. Կլատսթոնի իռլանտական ինքնօրինութեան ծրագիրն ի պարտութիւն մատնելու համար, ինչպէս որ ալ եղաւ, և Պ. Կլատսթոն երրորդ անգամ տապալելով նախարարապետական պաշտօնէն, յաջորդեց Լորտ Սալզպըրի, 1886ին։

«Բոյր կղզւոյն» մէջ Փառնէլեան ծայրայեղութիւնները զսպելու և ազարակատէրներն և դատական ու վարչական մարմինները պաշտպանելու համար, Լորտ Սալզպըրիի նախարարութիւնը պատժական բացառիկ օրէնք մը հաստատելու պէտքն զգաց, և մինչ կարծիքները բաժնուած էին այս օրէնքին պիտանութեան և բանաւորութեան վրայ, Թայմս կարգ մը սրատաղիզ հրատարակութիւններ ըրաւ, որք մեծ գէնք եղան կառավարութեան ձեռաց մէջ, և հպօրապէս սատարեցին այն օրէնքին քուէարկման։ Կ'անդրադառնանք Փառնէլեան Լոնտոնի խորագրով Թայմսի հռչակաւոր յայտնութիւններն։ Իռլանտացի նախկին գործաւոր մը, որ հոգւով ու մարմնով նետուած էր Փառնէլեան ծայրայեղութեանց մէջ, նոյն իսկ կուսակցապետին հրապարակաւ պախարակած ռճրագործական ծայրայեղութեանց մասնակից դտնուած էր, այսինքն՝ Փիկօթ, ո՛և է պատճառաւ Փառնէլի դէմ դարձած, մատնիչի դեր ուզեց կատարել չահագէտ նպաստակաւ մը, և գնաց ոսկւոյ գնով Թայմսի վաճառեց իրը թէ Փառնէլի նամակներն, որովք ապացուցանել կ'ուզուէր թէ հրապարակաւ ոճրագործութիւնները պախարակող իռլանտացի կուսակցապետն իրօք ձեռքի տակէ կը քաջալերէր զայնս։ Թայմսի հրաժարեցուցեալ տնօրէնն և հանգուցեալ մատակարարը խորհեցան թէ լաւագոյն գաղտնիք մը ի հրապարակ չէին կրնար նետել թէ՛ Թայմսի նիւթական յաջողութեան համար և թէ ի յաջողութիւն պահպանողական քաղաքականութեան ի մասին Իռլանտայի։ Քանի մը հազար ոսկի վճարելով գնեցին այս թուղթեր, հրատարակեցին, խորհրդածութիւններ ըրին, և ա՛յն աստիճան ապահովութիւն ցոյց տուին այս թղթոց վաւերականութեան վրայ որ պահպանողական նախարարութիւնն, յուսալով թէ դատական քննութեամբ մը ստուգուի Փառնէլի մեղսակցութիւնն եւ իռլանտական կուսակցութեան հետ կլատսթոնեան կուսակցութիւնն եւս խայտառակուի, դատական քննիչ յանձնաժողով մը կարգեց, որ տարի մը զբաղեցաւ, 128 նիստեր ըրաւ, իբր 500 վկայներ լսեց, և վերջապէս իւր տեղեկագիրն հրատարակեց, որով յայտնուեցաւ թէ Փիկօթ խաբած էր զԹայմս, հռչակաւոր թուղթերը կեղծ էին, Փառնէլ չէր քաջալերած, չէր արդարացուցած ֆէնիքս Փարքի ոճրագործները։ Փիկօթ ինքնասպան եղաւ Սպանիոյ մէջ, ուր ապաստանած էր անգլիական արդարութեան երեսէն։ Եւ թէպէտ միւս երկրորդական կէտերուն մէջ յանձնաժողովն իրաւունք տուած լինի Թայմսի, բայց այն երկարատեւ քննութենէն Փառնէլ ճերմակ երես ելաւ ըստ բաւականի։

Բայց ի՞նչ օգուտ։ Ծովէն ազատելէ ետեւ գետի մէջ կ'ընկղմի ահա։ Ո՛չ թէ ճշդիւ գետի մէջ, այլ հեշտութեան գրկին մէջ։ Դեռ մի քանի շաբաթ յառաջ ազատական կուսակցութիւնն յուսալից վիճակի մէջ կ'երեւէր, եւ պահպանողական նախարարութիւնն օր ըստ օրէ կը տկարանար։ Բայց քաղաքական կացութիւնն ո՛րչափ փոխուեցաւ Ամուսնալուծութեանց դատարանին վճռագրէն ի վեր, որով զՏիկլին Օ'Շէ և զՊ. Փառնէլ դատապարտեց իրենց մեղապարտ յարաբերութեանց պատճառաւ։ Պահպանողական վարչութիւնը նոր հոգի առաւ։ որովհետեւ Պ. Կլատսթոն հարկադրեցաւ բաժնուիլ Պ. Փառնէլէ, և Ազատականաց և Իռլանտացւոց դաշնակցութեան վրայ հիմնեալ հաշիւք խանգարեցան, քանի որ Պ. Փառնէլ կը յամառի մնալ ի գլուխ իւր կուսակցութեան և մաս մը երեսփոխանք չեն բաժնուիր իրմէ։ Թէեւ երեկի հեռագիրը ծանոյց թէ առժամանակեայ կարգադրութիւն մ'է եղած՝ իռլանտական կուսակցութեան երկուքի բաժանմամբ, բայց այս երբէն իսկ պայքարին շարունակումը կը ցուցնէ, պայքար որ ծանրապէս կը տկարացնէ իռլանտական կուսակցութիւնն, և խիստ հարուած մը կուտայ իռլանտական ազգին գաղնակցութեան անգլիացի և սկովտացի ազատական կուսակցութեան հետ։

* *

ՊԱՏԱՍԽԱՆ Պ. ԿԼԱՏՍԹՈՆԻ

Երէկ կը գրէինք թէ տակաւին յայտնի չէ Պ. Կլատսթոնի պատասխանն իռլանտական պատգամաւորութեան, որ Պ. Քլանսիի բանաձեւոյն համեմատ ներկայացած էր ազատական կուսակցապետին՝ իւր վերջնական դիտաւորութիւններն իմանալու համար իռլանտական ինքնօրինութեան ծրագրոյն վրայ։

Պ. Կլատսթոն նոյմ. 5ին գրաւոր պատասխան մը տուաւ պատգամաւորութեան, յայտարարելով թէ չի կրնար յայտնել ո՛չ իւր ո՛չ ալ իւր պաշտօնակցաց կարծիքն ինքնօրինութեան ծրագրոյն վրայ, քանի որ իրենց դիրքն իռլանտական կուսակցութեան տնօրէնութեան վրայ է։ Եթէ այս խնդիր նախ և առաջ կարգադրուի այնպիսի կերպիւ որ ինք կարենայ իռլանտական կուսակցութեան հետ վերսկսիլ իւր նախկին յարաբերութիւններ, յանձնամ առանձին բանակցութիւններ յանձն կ'առնու կատարել ինքնօրինութեան ծրագրոյն մանրամասնութեանց վրայ, փափաքելով՝ որպէս միշտ՝ այդ ծրագրոյ լիակատար յաջողութեան։

Այս պատասխան իռլանտացի կուսակցութեան հաղորդուելով, երկար և ջերմագին վիճաբանութիւններ յառաջ բերաւ։ Փառնէլի կուսակիցք բնականապէս անբաւական դատեցին, և հակառակորդք պնդեցին թէ Փառնէլի անձը պէտք չէ այլ ևս արգելք լինի անգլիական մեծ կուսակցութեան մը յարաբերութեանց իռլանտական կուսակցութեան հետ։ Վերջապէս, 45 հակառակորդք Փառնէլի ելան դացին ժողովասրահէն, և առանձինն խորհրդակցեցան, այն հերձուածն յառաջ բերելով զոր հեռագիրն երէկ ծանոյց։

Պ. ՓԱՍԹԷՕՌԻ ԿԱՐԾԻՔԸ
ՏԲԹ. ԲՈԽԻ ԳԻՒՏԻՆ ՎՐԱՑ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Պ. ՏԷ ՊԼՈՎԻՑԻ
Պ. ՓԱՍԹԷՕՌԻ ՀԵՏ

Թայմսին փարիզեան քաղաքթուն թղթակիցը Պ. տը Պլովից կ'իմանայ թէ Փասթէօռեան հատատութեան Փրոֆէսորք Տբթ. Բոխի հետ մի և նոյն ժամանակ գնուութիւն կը կատարեն հիւծախտի վրայ, և իրենց եզրակացութիւնք կը տարբերին Տբթ. Բոխի եզրակացութենէն։ Զայս ստուգելու համար կ'երթայ կը տեսնէ զՊ. Փասթէօռ։

—«Ճշմարիտ է թէ, կը պատասխանէ Ֆրանսացի աշխարհահռչակ գիտնականը, մեր հատատութեան մէջ հիւծախտի վրայ գնուութիւնք և փորձարկութիւնք կը կատարին։ Բայց այս աշխատութիւնք մեր հատատութեան միայն յատուկ չեն։ հիմակ ամեն գիտնական աշխատանոցի մէջ կը կատարին։ որովհետև այս է օրուան խնդիրը։ Մեր հատատութենէ երկու անձինք, Տոքթորք Ռու և Մէնչիքով, մի քանի շաբաթէ ի վեր յատկապէս կը քննեն թոքախտի միկրոբը։ Բայց որովհետեւ այս երկու անձանց կատարեալ գաղտնապահութեան տեղեակ եմ, կը զարմանամ թէ ի՞նչպէս իմացուեր է։

—«Ստո՞ւգ է թէ այդ երկուց գիտնականաց փորձերն յառաջ բերած են հիւծախտին առաջն առնող դեղ մը և ո՛չ թէ հիւծախտը դարմանող դեղ մը՝ նման Տբթ. Բոխի դեղին։»

Վայրկեան մը վարանելէ յետոյ, Պ. Փասթէօռ կը պատասխանէ.

—Այո՛, այդ է իրենց գնուութեանց ընդհանուր միտումը։ Բայց ներեցէք որ չատ զգուշութեամբ խօսիմ ձեռք բերուած արդեանց վրայ։ Այսօր չափազանց հակամիտութիւն մը կայ հատարակութեան հետաքրքրութիւնը գոհացնելու։ Գիւտ մը իբրեւ կատարեալ իրողութիւն ծանուցանող գիտնականին վրայ անհուն պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ։ Կրկնակի փորձերով գիւտին ճշմարտութիւնը չատուգելէ դուռ կը բանայ ապետալի անյաջողութեան։ Մեք առ այժմ կը փնտռենք, և կը յուսանք գտնել։ Ուրիշ բան չեմ կրնար ըսել ձեզ։ Թերեւս մի քանի օրէն, մի քանի ամիսէն կամ տարիներ ետքը, չգիտենք ե՛րբ։ բայց լաւ չկշռուած գաղափար մը չպիտի յայտնենք։ Իմ պաշտօնակից Տբթ. Բոխի նկատմամբ տեսէ՛ք այս ծայրայեղ հրատարակութիւն ո՛րչափ անպատեհ է։ Իւր գնուութիւնները չաւարտած, կտոր կտոր կը խլեն իրմէ իւր գաղտնիք, և հետեւանքն այն է որ առաջին եռանդեան յեղաշրջում մը կը յաջորդէ։»

—«Իրօք այդպէ՞ս է Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ։»

—«Այո՛, Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ և նոյն իսկ Գերմանիոյ հիւանդանոցներուն մէջ յեղաշրջում մը կ'երեւի։ Տբթ. Բոխ շատ կարեւոր գիւտ մ'ըրաւ, բայց գիւտին ընդարձակութիւնը պատժական բացառիկ օրէնք մը հաստատելու պէտքն զգաց, և մինչ կարծիքները բաժնուած էին այս օրէնքին պիտանութեան և բանաւորութեան վրայ, Թայմս կարգ մը սրատաղիզ հրատարակութիւններ ըրաւ, որք մեծ գէնք եղան կառավարութեան ձեռաց մէջ, և հպօրապէս սատարեցին այն օրէնքին քուէարկման։ Կ'անդրադառնանք Փառնէլեան Լոնտոնի խորագրով Թայմսի հռչակաւոր յայտնութիւններն։ Իռլանտացի նախկին գործաւոր մը, որ հոգւով ու մարմնով նետուած էր Փառնէլեան ծայրայեղութեանց մէջ, նոյն իսկ կուսակցապետին հրապարակաւ պախարակած ոճրագործական ծայրայեղութեանց մասնակից դտնուած էր, այսինքն՝ Փիկօթ, ո՛և է պատճառաւ Փառնէլի դէմ դարձած, մատնիչի դեր ուզեց կատարել չահագէտ նպաստակաւ մը, և գնաց ոսկւոյ գնով Թայմսի վաճառեց իրը թէ Փառնէլի նամակներն, որովք ապացուցանել կ'ուզուէր թէ հրապարակաւ ոճրագործութիւնները պախարակող իռլանտացի կուսակցապետն իրօք ձեռքի տակէ կը քաջալերէր զայնս։ Թայմսի հրաժարեցուցեալ տնօրէնն և հանգուցեալ մատակարարը խորհեցան թէ լաւագոյն գաղտնիք մը ի հրապարակ չէին կրնար նետել թէ՛ Թայմսի նիւթական յաջողութեան համար և թէ ի յաջողութիւն պահպանողական քաղաքականութեան ի մասին Իռլանտայի։ Քանի մը հազար ոսկի վճարելով գնեցին այս թուղթեր, հրատարակեցին, խորհրդածութիւններ ըրին, և ա՛յն աստիճան ապահովութիւն ցոյց տուին այս թղթոց վաւերականութեան վրայ որ պահպանողական նախարարութիւնն, յուսալով թէ դատական քննութեամբ մը ստուգուի Փառնէլի մեղսակցութիւնն եւ իռլանտական կուսակցութեան հետ կլատսթոնեան կուսակցութիւնն եւս խայտառակուի, դատական քննիչ յանձնաժողով մը կարգեց, որ տարի մը զբաղեցաւ, 128 նիստեր ըրաւ, իբր 500 վկայներ լսեց, և վերջապէս իւր տեղեկագիրն հրատարակեց, որով յայտնուեցաւ թէ Փիկօթ խաբած էր զԹայմս, հռչակաւոր թուղթերը կեղծ էին, Փառնէլ չէր քաջալերած, չէր արդարացուցած ֆէնիքս Փարքի ոճրագործները։ Փիկօթ ինքնասպան եղաւ Սպանիոյ մէջ, ուր ապաստանած էր անգլիական արդարութեան երեսէն։ Եւ թէպէտ միւս երկրորդական կէտերուն մէջ յանձնաժողովն իրաւունք տուած լինի Թայմսի, բայց այն երկարատեւ քննութենէն Փառնէլ ճերմակ երես ելաւ ըստ բաւականի։

Բայց ի՞նչ օգուտ։ Ծովէն ազատելէ ետեւ գետի մէջ կ'ընկղմի ահա։ Ո՛չ թէ ճշդիւ գետի մէջ, այլ հեշտութեան գրկին մէջ։ Դեռ մի քանի շաբաթ յառաջ ազատական կուսակցութիւնն յուսալից վիճակի մէջ կ'երեւէր, եւ պահպանողական նախարարութիւնն օր ըստ օրէ կը տկարանար։ Բայց քաղաքական կացութիւնն ո՛րչափ փոխուեցաւ Ամուսնալուծութեանց դատարանին վճռագրէն ի վեր, որով զՏիկլին Օ'Շէ և զՊ. Փառնէլ դատապարտեց իրենց մեղապարտ յարաբերութեանց պատճառաւ։ Պահպանողական վարչութիւնը նոր հոգի առաւ։ որովհետեւ Պ. Կլատսթոն հարկադրեցաւ բաժնուիլ Պ. Փառնէլէ, և Ազատականաց և Իռլանտացւոց դաշնակցութեան վրայ հիմնեալ հաշիւք խանգարեցան, քանի որ Պ. Փառնէլ կը յամառի մնալ ի գլուխ իւր կուսակցութեան և մաս մը երեսփոխանք չեն բաժնուիր իրմէ։ Թէեւ երեկի հեռագիրը ծանոյց թէ առժամանակեայ կարգադրութիւն մ'է եղած՝ իռլանտական կուսակցութեան երկուքի բաժանմամբ, բայց այս երբէն իսկ պայքարին շարունակումը կը ցուցնէ, պայքար որ ծանրապէս կը տկարացնէ իռլանտական կուսակցութիւնն, և խիստ հարուած մը կուտայ իռլանտական ազգին գաղնակցութեան անգլիացի և սկովտացի ազատական կուսակցութեան հետ։

* *

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

Բաւական ատեն անշարժ կենալէ վերջը, ականջը տնկած, մտիկ ընելով, ինչպէս ըսինք, և ձայն մը չլսելով, մտածեց թէ կոմսը սրահէն դուրս ելած էր իրմէ անմիջապէս ետքը և իր սենեակը գացած էր։

Այն ատեն չող մը փայլեցաւ իր աչքերուն մէջ, և իր դէմքն անպատում գորովոյ արտայայտութիւն մը ստացաւ։

—Աղջի՛կս, աղջի՛կս, մրմնջեց ցած ձայնով։ Ա՜հ, չեմ ուզեր պառկիլ իր հրեշտակի ճակատին վրայ համբոյր մը չդրած։

Աչտանակն առաւ, որուն մոմը դեռ կը վառէր, և թռչնոյ մը պէս թեթեւ, հազիւ թէ տախտակամածին վրայ ոտքերը կոխելով, յառաջացաւ դէպ իր սենեկին խորը։

Կամաց մը բացաւ պատին մէջ գտնուած գաղտնի դուռ մը և մտաւ դահլիճ մը մէջ որ Օռօռի սենեակն իրենէն կը բաժնէր։ Արագաքայլ անցաւ անկից, կարծես գետնին վրայէն սահելով, յետոյ կանգ առաւ երկրորդ դրան մը առջեւ ու մտիկ ըրաւ, որպէս թէ վարանէր դարձնելու կոճակն այդ դրան որ այդ կողմէն կը գոցէր իր աղջկան սենեակը։

—Կը քնանայ կոր, ըսաւ մտքէն։

Աւելի համարձակութիւն առնելով, կոճակը դարձուց և դուռը կէս մը բացաւ, առանց ուրիշ ազմուկ հանելու բայց եթէ թեթեւ ճռնչիւն մը որ սակայն սարսռացուց զայն։ Վայրկեան մըն ալ վարանեցաւ։ կարծես թէ կը փախնար որ մէկը վրայ կը հասնէր։ Վերջապէս, դրան բացուածքէն, սպրդեցաւ սենեկին մէջ զոր իր ճրագն յանկարծ լուսաւորեց։

Անկողինը դիմացն էր, բայց չէր կըրնար տեսնել մանկամարդ աղջկան դէմքը, վասն զի անոր պառկելէն վերջը, սենեկապանուհին՝ դուրս չելած՝ իրարու մօտեցուցած էր ճերմակ ու կապոյտ մետաքսէ վարագոյրներն որք իրենց լայն ծալքերուն մէջ անկողինը պատելով, վար կ'իյնային տախտակամածը ծածկող Օպիւսոնի սքանչելի գորգին վրայ։

Կոմսուհին իր աչտանակը սեղանի մը վրայ դրաւ և յամրաքայլ մօտեցաւ անկողնոյն։ Թեթեւ մը բացաւ վարագոյրները։ Այն ատեն, քնացած աղջկան սիրուն գլուխն երեւցաւ բարձին վրայ՝ ծանեակներու շրջանակի մը մէջ, որ նուազ ճոխ էր սակայն քան իւր ոսկեվառ խարտեաշ մազերուն շրջանակն։ Իր խաղաղ, կանոնաւոր և հազիւ լսելոյ շնչառութիւնն իր քունին հանդարտութիւնը կը ցուցնէր։ Սակայն անշուշտ կ'որոյ էր զինքը մին այն ոսկի ու կապուտակ թեւերով քաղցր երազներէն որք գիշերը կը թռչտին մատաղ աղջկանց սնարին չուրջը, վասն զի իր կիսովին բացուած վարդագոյն շրթներուն վրայ, որոնց ետեւը կը փայլէր իր ճերմակ ակռայներուն կիսուածը, զմայլելի ժպիտ մը կը նկարուէր։ Անշուշտ երազին պէտք էր նոյնպէս վերադրել ուրնգանց ու փակ արտեւանանց այն անշմարելի սարսուռը։ Արդէն, իր գեղեցիկ ճակատին վրայ ճառագայթումը կար այն ուրախութեան որով քնացած էր։ Թեւերէն մին, կիսամերկ, վերմակին տակէն դուրս ելած, կը կախուէր անկողնոյն եզերքէն վար։ միւսը, շնորհալի կերպով ծռած, ձեռքը գլխուն դրած էր, որպէս թէ զայն վեր բռնելու համար։

Անո՞ւշ պատկեր։ Այդ սիրուն գլուխը, զոր թաքուն նշոյլ մը կը լուսաւորէր, ճերմակ յատակին վրայ դուրս կը ցայտէր, մետաքսին փոդփոդմանց մէջտեղը, հին ֆոնի մը պէս։ Իտալիսթ Ռաֆայէլն իր անմահ կոյսերէն միայն այդ գլուխը պիտի տար։

Մայրն, ուրախութեամբ և հպարտութեամբ սարսռալով, հիանալով իր աղջկան վրայ, յափշտակութեան մէջ ինկած էր։ Վախնալով զայն արթնցնելէ, չունչը կը բռնէր և չէր համարձակեր շարժում մը ընել։

Սակայն վայրկեան մը վերջը ծունկերն յանկարծ կը թուլցան։ Մուներ դրաւ անկողնոյն առջեւ, ձեռքերը միացուց՝ և արցունքով լեցուած աչքերն երկինք վերցնելով, սկսաւ աղօթել։ Ջերմեռա՜նդ աղօթք, երդ երախտագիտութեան որ կը բարձրանար առ Աստուած։

Քիչ մը առաջուան պատկերը կը փոխէր իր երեւոյթն և արտայայտութիւնն, որպէս թէ ներընչեալ վարպետի մը վրձնոյն տակ, և սրտաշարժ գոյն մը կ'առնէր։ Ամբողջ բանաստեղծութիւն մըն էր այն։

Բայց այդ հիանալի պատկերը դեռ կատարեալ չէր։

Ցանկարծ, դուռ մը բացուեցաւ և օթոց մը վեր առնուեցաւ, այնչափ մեղմիւ որ իր աղօթից մէջ խորասուզուած մայրը չլսեց։ Լաստի կոմսը սենեակը մտաւ։ Ի տես կոմսուհւոյն որ գետնին ինկած, կ'աղօթէր իր քնացող աղջկանը քով, կանգ առաւ և չուարած, անշարժ մնաց։ Անգամ մըն ալ յուզուած զգաց ինքզինքը մինչեւ սրտին խորը։

Հայրն ալ, մորը պէս, չէր ուզած պառկիլ իր պաշտելի զաւակին քաղցր դէմքին վրայ նայուածք մը չնետած։ Զէր յուսար կոմսուհին գտնել այդ սենեկին մէջ ուր ինք առաջին անգամ ըլլալով կը մտնէր։

—Օ՜ն, ըսաւ մտքէն, լաւ ըրի որ անցուեցի։

Վայրկեան մը, տարտամ, մէկ մը աղջկան նայեցաւ մէկ մը մորը։

—Ի՜նչ ընեմ հիմայ, ըսաւ ինքնիրեն։ Ցառաջանա՞ր, մորն աղօթքը վրդովէր, ու թերեւս Օռօռն ալ արթնցնէր։

—Ոչ, ըսաւ, թողում զիրենք։ հոս աւելի մորը տեղն է քան իմս։

Նորէն վեր առաւ օթոցն և անոր ետեւ անհետացաւ։

Այս անգամ կոմսուհին իմացաւ դրան գոցուած ատեն փականքին հանած ժըխորը։ Գլուխը դարձուց աշխուժիւ և խըռովեալ նայուածքներ նետեց իւր շուրջը։ Բայց տեսնելով որ մարդ չկար և լռութիւնն ալ կատարեալ ըլլալով,

—Ականջիս եկեր է այդ ձայնն, ըսաւ ինքնին։

Ոտքի ելաւ, մօտեցաւ անկողնոյն, եւ սկսաւ նորէն հիացմամբ դիտել այն գեղեցիկ աղջիկն որ կը քնանար։

Մինչեւնոյն ատեն միտքը կը բերէր իր բոլոր կեանքն և յիշատակները զինքն անցեալն մէջ կը փոխադրէին։ Կը տեսնէր զինքն իր հօրեղբօրը, Նուաստմանի գնդապետին տունն, երբ ինքն ալ, մանկամարդ աղջիկ, իր սենեկին մէջ կը քնանար սպիտակ վարագոյրներու տակ, անմեղութեան անդորր քունովը։ Կը տեսնէր զինքը Մանչեսթրի մարքիզուհւոյն տունն, որ իրեն հետ բարեկամացած էր, Ռուսիոն դղեակին մեծ սրահին մէջ, բազմաթիւ ընկերութեամբ մը շրջապատուած

կութեան վրայ ինքն իսկ անատոյգ է։ Ցայս վայր ո՛չ իսկ արտաքին այտուցախտի (lupus) վաւերական բուժում մը տեսնուեցաւ։ Տքթ. Պերկման տեսաւ որ արտաքին այտուցախտէ ապաքինեալ կարծուած և արձակուած մարդ մը 15 օր ետքն ետ եկած է ծանր կրկնութեամբ մը իւր հիւծախտային վէրքին։ Նաեւ, դեղին հետեւանաց մասին իրական ստուգութիւն չկայ։ Այս դեղ անլուր սասկութիւն մ'ունի, և ահռելի հակադրութիւններ յառաջ կը բերէ։ Ո՛չ մէկ իժի թոյն, այնքան փոքրաքանակ տուելով (մէկ հազարորդ-ակրամի երկուտասներորդ մասն), կրնար այնպիսի արդիւնք յառաջ բերել։ Այս սաստիկ դեղ կրնայ պատճառել կազմական այնպիսի խանգարումներ որոց հետեւանքն ո՛չ ոք կրնայ գուշակել։ Երիկամանց վրայ մանաւանդ շատ կ'ազդէ այս դեղ։ Անարդար կը լինէր զՏքթ. Քոխ պատասխանատու բռնել այսպիսի անակնկալ հետեւանաց համար։ բայց ի՞նչ ըսենք դերման կառավարութեան որ դեղին գաղտնիքն իրեն կը վերապահէ, և առեւտրական ձեռնարկութեան մը կը դարձնէ զայն։ Այսպիսի ընթացք մը ո՞չ ապաքէն հակառակ է բուն գիտական ուղղութեան։

«Ինչ որ ալ պատահի, ապահով եղիք թէ Ֆրանսական Միկրոբաբանական Վարժարանն այդպիսի ընթացքի մը չպիտի հետեւի։ Ցորչափ այս Վարժարանին գնուութեանց արդիւնք անորոշ են, լուռ պիտի մնանք։ Երբ կէտ մ'իսկ որոշ հաստատուի, իրողութիւնն անմիջապէս պիտի ղեկուցանենք մեր բժշկական Ակադեմիային։»

Պ. Փասթէօր քաջառողջ է այժմ, անցուցած լինելով մասնակի անդամալուծութեան տագնապ, որ պահ մը երկիւղ ձգեց հասարակութեան մէջ։ Միայն թէ նոյն հիւանդութեան իրրեւ հետեւանք, Պ. Փասթէօր հիմա կամաց կը խօսի, մինչ յառաջ արագախօս էր յոյժ։

ԱՆԳԼԻԱՅԻՑ Ց'ԱՓԻԿԻ

Նոր լուրեր կը ծանուցանեն թէ Լոնտոնի և Լիսպոնի կառավարութեանց համաձայնութեան հակառակ, ի Մոզամպիք փորթուկէզ պաշտօնակալք անգլիական ընկերութեան իշխանութեան ներքեւ գտնուող ցեղերու վրայ յարձակեր են, և Անգլիացւոց և Փորթուկէզներու մէջ կռիւներ տեղի ունեցեր են։

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Վիեննայի առողջապահական բարձրագոյն խորհուրդը ծանոյց պետական և գիտական հիւանդանոցներու վարչութեանց թէ Բոխեան դեղէն բաւական քանակութեամբ եկած է Վիեննա, որով ներքին և արտաքին հիւծախտէ բռնուած անձինք կրնան յետայսորիկ այն նոր դեղով դարմանուիլ։

Քանի մը հիւանդանոցներու մէջ, նոր դեղին անխտիր կիրառութիւնն արդէն սկսած է։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՍԷԼԻՎԷՐՍԹՈՎ

Ի Փարիզ սպանեալ Սէլիվէրսթով զօրավար 2,180,000 Ֆրանքի կապակ մը թողած է կրօնական և բարեգործական նպատակներու։ Նշանակելի է մանաւանդ 1,200,000 Ֆր-ի կապակը Փէնցա քաղաքին, որոյ կառավարիչն եղած է, գծագրութեան դպրոցի մը հաստատման համար, որ Սէլիվէրսթովեան վարժարան պիտի անուանի։ 800,000 Ֆր. յատկացուցած է աղքատիկ մանկանց վարժարանի մը և ծեր գործաւորաց ապաստարանի մը հաստատման համար իւր Թուժեանցովայի հողերուն վրայ։ Լեն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյ եւ Վսեմ. Աբիկ էֆէնտի Ունճեան երէկ եւ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-եպարքոսին հետ և յետոյ Մաքրիդիւղ երթալով տեսակցութիւն մը ունեցան Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

Վսեմ. Սիմոն պէյ և Վսեմ. Աբիկ էֆէնտի Մաքրիդիւղէն ելնելով Բ. Դուռը դարձան և Բարձր. Մեծ-եպարքոսին հաղորդեցին՝ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր հետ իրենց ունեցած տեսակցութեան արդիւնքը։

Ռօտոսթոյի այցելու Հովիւ Դեր. Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան, որ շաբաթէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի, երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ներքին գործոց Նախարար Միւնիր փաշայի հետ և Ն. Վսեմութենէն արտօնութիւն խնդրեց՝ Հայրապետի մէջ հայկական եկեղեցւոյ մը շինութեան համար։ Միւնիր փաշա սիրայիր ընդունելութիւն մը ըրաւ Հմայեակ Սրբազանին և յանձնարարեց իւր խորհրդական Բէշիտ պէյին՝ պէտք եղածն ի գործ դնել ի դոհացումն Ն. Գերապատուութեան և Հայրապետի աղդայնոց խնդրանաց։

Հայրապետ դաւառակը կը գտնուի Մալկարայի և Ջօրլուի մէջտեղ և Ռոտոսթոյի կառավարչութեան իրաւասութեան ենթարկեալ է։

1860Ի ԺՈՂՈՎԱԿԱՆՔ

Երեկի Աչէ-Էլին մէջ, Աղաթոն Մկրտիչ էֆէնտիի վրայ խօսուելով, տպագրական սխալմամբ մ'ըսուած էր թէ հանգուցեալն Ատենապետն էր առաջին Քաղաքական Ժողովոյն, մինչ պէտք էր կարդալ Ատենադպիրն։

Աւասիկ ամբողջ ցուցակն անդամոց 1860ին կազմեալ առաջին Քաղաքական Ժողովոյ, բաղկացեալ 20 անդամներէ։

Գրիգոր էֆէնտի Մարկոսեան, ատենապետ։

Մինաս էֆէնտի Մինասեան, դեր.ատենապետ։

Մկրտիչ աղա Ազաթոնեան, ատենադպիր։

Ալթունտիւրրի էֆէնտի

Ասպա աղա Համբարձումեան

Գէորգ պէյ Երամեան

Եաղուպ էֆէնտի Եաղուպեան

Մանուկ աղա Նէվրուզեան

Միրիճան ամիրայ Փափազեան

Մհտ. Մկրտիչ էֆ. Ֆրէնկեան

Յակոբ աղա Մուպայաճեան

Յակոբիկ » Նորատունկեան

Յովհաննէս » Այվատեան

Յովհաննէս » Մարտիրոսեան

Յովհաննէս պէյ Տատեան

Պողոս աղա Օտեան

Սահակ էֆէնտի Ապրոյեան։

Սիմոնիկ աղա Նորատունկեան

Վարդերես » Միսաքեան

Յէյ-ոտանի -էրտ-էրոց ջրհնոցներէն էպէյէ։

Այս ժողովոյ կազմութեան եղանակին, արարքներուն և այլ հանգամանքներուն վրայ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի Պատմութիւնը, Գլուխ Դ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Սանիյէի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Վանայ Նահանգին Մէջթուպճի Հասան Վէֆիզ էֆէնտիի։

Սայիսէի աստիճան՝ Սէլանիկի Նահանգին Եէնիճէ Վարաճա Ապատ գիւղախմբին երեւելիներէն Սալիհ պէյի և և Պաղատատի Նահանգին Տէֆթէրը Խագանիի Նորընտիր անօրէն Իպրահիմ Հաղգը էֆէնտիի։

— —

Զորրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Վիենտիկի օսմանեան պատուակալ հիւպատոս և քանչէլէր Պ. Ֆրանչէսքոնիի։

— —

ՀԱՑ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱՅՔ

Թէև կը կարծուէր թէ՝ իբրեւ յեղափոխական մասնախումբին նախագահ ամբաստանեալ ռուսիացի Յակոբ Վարդ Պատրիքոֆի և նոյն մասնախումբի անդամներէն Ուսանող Գրիգորի, Զատրճեան Մկրտիչի, Յոքթորեան Պաղատասարի, Մազմանեան Գրիգորի, Քիւրէլեան Պողոսի, Զավիկեան Սեդրաքի, Մոմճեան Մարգարի, Պաղպանեան Նիկողոսի ու թղթատարատան ցրուիչներէն Արմենակի դատն երէկ տեղի պիտի ունենար եղեռնադատ ատենին առջեւ, սակայն այս աւուր Թ-ւէէ կը ծանուցանէ թէ այդ դատ տասը-տասն և հինգ օրէն պիտի սկսի։

* *

Ս---դէր կ'իմանայ թէ Սկիւտարի մէջ լեզուի ուսուցիչ Թուրճիա անուն անձին և իւր ընկերոջ տան մէջ ընկերութեան մը պարմանագիրն ու ինչ ինչ ֆնաակար թուղթեր գտնուած և ասոնց հայ յեղափոխական մասնախումբին անդամ ըլլալը հաստատելով ձերբակալուած և նախնական հարցաքննութիւնները կատարուած են, որոց տեղեկագիրն ի մտոյ պիտի յանձնուի Դատական ճիւղին։

ՏԱՏԵԱՆ ՎԱՀՐԱՄ ՊԷՊ

Ս---դէր կ'իմանայ թէ Վահրամ պէյ ի մտոյ պիտի դատուի և թէ իւր իրաւանց պաշտպանութեան համար փոխանորդ կարգուած է փաստաբան թէնկիզը Սիմոն էֆէնտի։

— —

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տպագրական Տեսչութիւնը հետեւեալն հրատարակած է այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ։

Կարինէն, Քարբերդէն, Տրապիզոնէն, Էնկիւրիէն և Բաղէշէն նոյեմբեր 23 ու 24 թուականներով եկած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ այդ նահանգաց մէջ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

* *

Մ-ւէ-ւէէր կ'իմանայ թէ կայս. Ի. բատէ մը արտօնած է գործադրել, Մշոյ Վարթօ դաւառակի Աքբունար գիւղին մէջ ոստիկան-զինուորաց բնակութեան յատուկ պահականոցի մը ի նորոյ կառուցման համար տրուած որոշումը։

ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ

Այս աւուր Թ-ւէ+ կ'արտատպէ Տէդ-ի մէջ հրատարակեալ հետեւեալ նամակն որ Կ. Պոլսէն ուղղուած է իրեն 6 դեկտ. (Ն. Տ.) թուականաւ։

Անցեալ շաբթու գրած էի թէ իբրեւ յեղափոխական ամբաստանեալ ռուսիացի Պատրիքոֆ անուն անձը ձերբակալուած է և պիտի դատուի։ Այս դատին մէջ նոր բան մը տեսնել անյուսալի է, որովհետեւ հայկական խնդիր ըսուածը գոյութիւն առած է այն տեսակ մարդոց երեւակայութեանը մէջ, որք միայն նպատակ ունին պըղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալ։

Այս այնչափ ճշմարիտ է որ Կաբնոյ անգլիական հիւպատոս Պ. Քլիֆորտ-Լոյտ, որ անգլիական դեսպան Սըր Ռ. Հուայթի կողմէ Կ. Պոլիս կոչուած էր, և մէկ քանի օրէ ի վեր աստ ժամանած է, կը հաստատէ թէ Փոքր Ասիոյ վիճակին նկատմամբ օտար լրագրաց ոմանց հրատարակութիւնք բոլորովին սուտ են և չափազանցեալ, և թէ կայս. նահանգաց մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

Պ. Քլիֆորտ-Լոյտ թէեւ չըսեր որ բնաւ ոճիր մը չգործուիր, սակայն կը յայտարարէ թէ գործուած ոճիրներն այն տեսակ բաներ են որք ամեն օր կը պատահին ամենէն քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ իսկ։ Պ. Քլիֆորտ-Լոյտ կը յարէ նաեւ որ, եթէ Սկովտիոյ լրագիրները կարդացուին, լրագրաց ոմանց մէջ եղած հրատարակութեանց նման շատ մը դէպքեր պիտի տեսնուին անոնց մէջ։

— —

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ըստ տեղեկութեանց Սադ-ի, Ցունաց Պատրիարքարանի առանձնաշնորհմանց խնդիրը բարւոք կարգադրութեան մը յանգած ըլլալուն առթիւ՝ յիշեալ Պատրիարքարանն երէկ շնորհակալութեան գիր մը պատրաստած է որ այսօր Բարձր. Մեծ-եպարքոսին պիտի մատուցուի։

— —

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐՔ

Թ-ւէէ իւր այս աւուր խմբագրականաւ կըսէ թէ Ցունաստանի լրագիրք այս օրերս դարձեալ սկսեր են յարձակիլ օսմանեան կառավարութեան դէմ։ Թուրք թերթն հերքելէ յետոյ հելլենական մամլոյն ինչ ինչ հրատարակութիւններն, ի միջի այլոց օսմանեան բանտերու մէջ մարդ կորսնցած ըլլալու լուրն որ բոլորովին սուտ է, կը յարէ թէ Թուրքիոյ մէջ կատարուած ամեն բան ամենուն աչքին առջեւն է, և եւրոպական Տէրութիւնք, որք Թուրքիոյ ամեն կոչմէրը դիւանագիտական պաշտօնեայներ ունին, կրնան ամեն տեղ և ամեն պարագայի մէջ իրաց վիճակին վրայ քննութիւններ կատարել։

Թ-ւէէ աւարտելով իւր խօսքը, կոչում կընէ հելլենական մամլոյն, որ փոխանակ թշնամական հրատարակութիւններով երկու սահմանակից ազգերու մէջ հակառակութիւն ձգելու, երկու ազգաց միջեւ համաձայնութեան ոգին աւելի ամրապնդելու աշխատի։

— —

Պ. ՆԿԱՉԻ

Կայսերական Իրատէ մը հրամայած է Պէնկազիի ծովեզերաց յարմար դատուած կէտերը թորբիտոներով սպառազինել և այս առթիւ հարկ եղած քննութիւնները կատարելու համար յատուկ յանձնաժողով մը կազմել ընդ նախագահութեամբ թորբիտոներու վարչութեան պաշտօնեայներէն գնդապետ Համիտ պէյի։

Ճէրէոէ Պ-հէյէ ծանուցանէէ յետոյ թէ կայս. սոյն Իրատէն գործադրելու վրայ է, շնորհակալութեան և գոհունակութեան արժանի կը գտնէ այդ տնօրինութիւնն, որ, կը յարէ, օսմանեան սպառազինմանց ամենակարեւորներէ մին է։

— —

Ի ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Ռումանական կառավարութիւնը լուր առած է Սելանիկէն թէ սպանութեան փորձ մը կատարուեր է Թուրքիոյ ռումանական վարժարանաց քննիչ Պ. Աբօսթոյ Մարկարիթի վրայ։ Վլահօ-Բիլսիւրացի յոյն մը փողոցին մէջ անոր վրայ յարձակելով դաշոյնի չորս հարուած մխեր է, սակայն Պ. Մարկարիթի կրցեր է ինքզինքը պաշտպանել և վէրքերն այնքան ծանր չեն։

Այս մարդ քանիցս մաղ մնացած էր որ զոհ երթար եղեռնական փորձերու, և իր քննչական պտոյտներու միջոցին, խումբ մը անձերու հսկողութեամբ կը պաշտպանուի։ Դեռ վերջերս, Պ. Մարկարիթի հաւատարիմ մէկ սպասաւորը, Մուսա անուն, որ տիրոջմէն չէր բաժնուեր բնաւ և որ երկիւղ կ'ազդէր իւր զօրութեան և քաջութեան պատճառաւ, սպաննուեցաւ յոյներու ձեռամբ։

(Լ. Հերալտ)

— —

ՊԱՃԱՐԱԽՏ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Ըստ խնդրանաց Ցր. Վուլքովիչի որ յանուն պուլկար կառավարութեան դանդատած է թէ Ադրիանուպոլսոյ իշխանութիւնք թոյլ չեն տար որ Պուլկարիայէն Կ. Պոլիս դրկուելիք արշառք անցնին, Պուլկարիոյ մէջ կարծեցեալ պաճարախտ մը առարկելով, հրամաններ տրուած են Ադրիանուպոլսոյ իշխանութեանց՝ որպէսզի պուլկարական արշառաց ներմուծման մասին դրուած բոլոր արգելքները վերցուին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն, Հալէպի մէջ Նոյեմբեր 25ի կիրակի օրուան ժամ 10էն մինչև հետեւեալ օրուան ժամ 10 հնտախտի դէպք չէ պատահած։ Նոյեմբեր 24ին Ուրֆայի մէջ հնտախտի 4 մահեր պատահած են, Մարաշի մէջ՝ 1 և Այնթապի մէջ՝ 1։

Նոյեմբեր 25ի կիրակի օրուան ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրուան ժամ 10, Ատանայի մէջ 9 հոգի հնտախտէ բռնուած և առաջուան բռնուածներէն 2 մահեր պատահած են։ Ատանայի շրջակայից մէջ որ և է դէպք չէ պատահած։

* *

Մայրաքաղաքս հասած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ հնտախտ ծագեր է ի Սեվերէկ, Տիարպէքիրի մօտ։ Տիարպէքիրի և Քարբերդի իշխանութիւնք պէտք եղած միջոցները ձեռք առած են ախտին ծաւալումն արգիլելու համար։

— —

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Յայտնի է թէ Տէջէյ Պանք և Վիէնէր Պանք դրամատունք վերջերս ծանուցած էին կայս. կառավարութեան, թէ դնած են Արև. երկաթուղեաց շահագործման ընկերութեան բոլոր արժէթուղթերն որք Պառոն տը Հիրշի ձեռքը կը գտնուին, ինչպէս նաև Զիւրիխի մէջ ընկերութիւն մը կազմած են Արէ-Էլ-Էրէ-Բէ-ոյ Պէ-ռէ-ան. ումբ, որուն նպատակն է ստանալ այդ 88,000 բաժնեթուղթերն ինչպէս նաև գանձել Պառոն տը Հիրշի Արև. երկաթուղեաց շահագործման ընկերութեան վրայ ունեցած երկու պահանջքը։

Բարձր. Մեծ-եպարքոսն յիշեալ դրամատանց հաղորդած է կայս. կառավարութեան պատասխանն։ Ըստ տեղեկութեանց Լ. Հերալտի, եպարքական պատասխանը սա է որ, առ ի չգոյէ բացորոշ տեղեկութեանց, կայս. կառավարութիւնը կը փափաքի նախ և առաջ գիտնալ թէ ի՞նչ պայմանաց մէջ կատարուած է այդ գործողութիւն։ Հետեւաբար կը յանձնարարէ յիշեալ դրամատանց որ Բ. Դրան հաղորդուին Զիւրիխի նոր Պանքային կազմական կանոնագիրն հանդերձ յարակից թուղթերով։

— —

Ի Գուէլֆ զինուորական ու բժշկական նախնական վարժարանաց շէնքն անբաւական ըլլալով աշակերտաց թուոյն, որ հազար հարիւրէ աւելի է, կայս. Իրատէ մը հրամայած է՝ տեղւոյն հիւանդանոցին մէջ գտնուած հիւանդները փոխադրել Պէյլէրպէյի զինուորական հիւանդանոցը և այդ կերպիւ այդ շէնքը կցել Գուէլֆի վարժարանին։

—Հասան էֆէնտի անուն մարդ մը մեծաշնորհ խնդրած էր Պէրութէն ի Դամասկոս շոգեշարժ թրամվէյի գիծ մը հաստատելու համար։ Արդ, Նախարարաց Խորհուրդն որոշած ըլլալով ինչ ինչ բարեփոխումներ ի գործ դնել պայմանագրոյ և յանձնառագրոյ տեսրին մէջ, այդ գրութիւնք վերադարձուած են Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան հարկ եղած բարեփոխումներն ի գործ դնելու համար։

—Հաշուակալութեան Դիւանի նախագահ Զիւհտի պէյի ընտանիքն անցեալ օր կառքով Պոլոյ Մէվլեխանէ թաղէն անցած պահուն, Սիւլէյման անուն տղայ մը, որ փողոցին մէջ կը խաղար, չկրնալով փախչիլ՝ կառքին տակ մնաց և անիւները վրայէն անցնելով մարմնոյն այլ և այլ կողմերը մնասուեցան։

—Եղեռնադատ ատեանն երէկ դատեց Ռուսճուքլու Մուսթաֆա անուն մարդ մը, որ արդէն մարդասպանութեան մը համար տասն և հինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան դատապարտուած և բանտարկուած էր։ Մուսթաֆա կեդրոնական բանտին մէջ Սթեւանս անուն բանտարկեալ մը խղդած էր ստակն առնլու համար և այս պատճառաւ երկրորդ անգամ ամբաստանուած էր իբրեւ ոճրագործ։ Արդ, դատարանը կրկին անգամ տասն և հինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան դատապարտեց Մուսթաֆա, որ այդ հաշուով ամբողջ երեսուն տարի բանտարկուած պիտի մնայ։

—Կրթական Նախարար Միւնիֆ փաշա երէկ այցելեց Սէնայի վարժարանը, որուն վիճակին վրայ քննութիւններ կատարեց։ Ն. Վսեմութիւն շատ մը բարենորոգմանց պէտքն զգալով, վստահութիւն յայտնեց թէ նորընտիր անօրէն Էպուլզիա Թէվֆիզ պէյի ջանքերով այդ բարենորոգմունք ի գործ պիտի դրուին։

—Եվմտական Նախարարութիւնն առաջարկած է Սպարապետի Դրան որ ոստիկան-զինուորք չմիջամտեն կառավարական հասութից գանձման։

—Կուրմի և Կիւմիշ Օղլու անուն երկու աւազակներ, որք Սեբաստիոյ կողմերը յուզկահարութիւն կ'ընէին, Ամասիոյ շրջակայից մէջ ձերբակալուեր են։

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀԱՆՐԻ ՖԻԼԱՆԻ ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այրի տիկին Հանրի Ֆիլանի շնորհակալութիւն կը յայտնէ ամեն այն անձանց որք բարեհաճած էին իրենց համակրանքն յայտնել իրեն, ներկայ գտնուելով հոգեհանգստեան պաշտօնին որ կատարուեցաւ երէկ Սէնդ-Ադուան եկեղեցւոյն մէջ ի հանդիստ հոգւոյ հանգուցեալ Հանրի Ֆիլանին իւր ամուսնոյն։

ԹՐԱՄՈՒԱՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Հետեւեալ տեղեկագրաւ

1890 Նոյեմբեր 1էն մինչեւ 30

	Օրական	Ամսական
Պէշիքթաշի գիծ	6,089.91	182,697.25
Աքսէրայի »	5,044.21	151,326.50
Շիշլիի »	6,089.04	182,671.25

Կ. Պոլիս, 9 Դեկտեմբեր 1890

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՉ ՕՐԱՑՈՅՑ 1891

ԹՈՒՄԱՆԱՆՑԻՆ ԳՐԻՖ ՍՏՈՒՈՅ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՓՐԿՉԻ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

ՏՊԱԳԻՐ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Գին 40 վարա

Կեդրոնատեղին է Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գրասենեակը. Կ. Պոլիս, Մեծ-Նոր-խան, միջնայարկ, թիւ 48, 49, 50։ 390

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կնիքը չկրող օրինակները վաւերական չեն։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՑԻ

Այս գիշեր, երկրորդ անգամ ներկայանալի

ԼԱՔՄԷ (LAKMÉ)

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՌԷԼԻ ԽՆԴԻՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 9 դեկտ.— Ամեն լրագիրք մեծաւ կարեւորութեամբ կը յիշեն և կը շեշտեն իտալական կուսակցութեան հերձուածն, որ ծանրակշիռ նշանակութիւն ունի արդի հանգամանաց մէջ։ Մինութենական լրագիրք կը կարծեն թէ այս հերձուած պիտի աւելցնէ Պ. Կլատսթոնի դժուարութիւնները։

ՕՍՄ. ՍՊԱՑՔ Ի ՊԵՐԼԻՆ

ՓՈՇՏԱՄ, 9.—Կայսրն հրաժեշտի ունկնդրութիւն շնորհեց տասն երեք օսմ. սպայներուն որք Բրուսիոյ բանակին մէջ ծառայելու կոչուած էին։ Հոպէ փաշա կ'ընկերանար այս սպայից։

ՀՈԼԱՆԴԱ

ԼԱ ՀԷ, 9.—Խնամակալ թագուհին երկուց ժողովոց համագումար նիստին մէջ սահմանադրական երդումն ըրաւ իբրեւ խնամակալ և պաշտպան անչափահաս թագուհւոյն Հորանդայի։ Ներկայք սգոյ պաշտօնական զգեստ հագած էին։

ԱՐԿԱԾՔ ՆԱԹԱԼԻ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 9.—Նաթալի թագուհին առ Աքուփշինա մատուցած յիշատակարանով կը խնդրէ որ իւր արժանապատուութեան համապատասխան կացութիւն մը տրուի իրեն, որպէս զի կարենայ իւր որդին տեսնել կիրակի օր և տօն օրեր մի քանի ժամ։ Ցիշատակարանին կցուած են կարգ մը ապացուցական պաշտօնագրեր, մանաւանդ Միլան թագաւորին, Նախարարապետ Պ. Կրուիչի և Փեթերսպուրկի դեսպան Պ. Սիմիչի Նամակները։ — կը հաստատեն թէ կառավարութիւնն ի հրատարակութիւն պիտի տայ Պ. Ռիմիչի մէկ նամակն, որով կը յանդիմանէ զթագուհին՝ խնամակալ-թագուհւոյ մը դերն ստանձնելուն և թագաւորին դաստիարակութիւնն ինքն ուղղել ուզելուն համար, որ հակառակ է Սերպիոյ արդի Սահմանադրութեան։—Կառավարութիւնն որոշեց թէ Աքուփշինան անձեռնհաս է միջամտելու արքայական տան գործերուն։—Կառավարական կուսակցութիւնը, Նախարարութեան հետ համաձայնութեամբ, որոշեց յիշատակարանը կարդացնել Երեսփ. Ժողովոյն մէջ, իբրեւ սկզբունքի խնդիր։ Ժողովն ապա դէնփակ պիտի խորհրդակցի խնդրոյն վրայ։

ԻՏԱԼԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՀՌՈՄ, 9.—Կը հաւաստեն թէ՝ գանձային Նախարարին և հանրային շինութեանց Նախարարին անհամաձայնութեան պատճառաւ՝ ի մասին ինչ ինչ ծախուց զեղչման՝ գանձային Նախարարն հրաժարեր է։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 9.—(Ա. Հ. Գ.) Այսօր Խորհրդարանին մէջ կարդացուեցաւ Թագուհւոյն ճառն, որով աշխարհի նստաւորջանը կը փակուի։ Խորհրդարանը պիտի վերբացուի 1891 յունուար 22ին։

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ

ԼԻԶԲՈՆ, 9.—Կ'երևի թէ փորթուկէզ կառավարութիւնն 160-180 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը պիտի կնքէ։ Քրէտի Լիոնէ դրամատունը պաշտօն ունի ի հրապարակ հանել։

Ի ՅԱՌԱՆՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 9. (Ա. Հ. Գ.)—Երեսփ. Ժողովն այսօր աւարտեց Եյմտացոյցին վիճաբանութիւնն, և ընդունեց։ Վաղը պիտի սկսի նոր փոխառութեան վիճաբանութիւնը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 28 Նոյմ.

Օսմանեան Ֆոնտսօլիտ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մէջտ. Ի. Սէրի	20	2
Առաւաւտեան բացուելքաս	20	2 1/2
» »	20	1 1/2
Թահվիլաթը Օսմանիէ երէկ երեկոյ	79	2
» » ժամ 5ին	79	4

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ

Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	41 3/4
»	Բ. »	23
»	Գ. »	20 2 1/2

ԲԱԺՆԵԹՈՒԹԻՒՆ

Ռումիլիէ փէնէրալ	Ամբ. Լ.	4 38
Գրէսի դէնէրալ	Ամբ. »	9 20
Զանք տը Գոնս	» »	6 25
Սան Շանմ էվլիյեար	» »	4 30
Թրամուէյ	» »	535
Բուլկէր ի Երնամոգի	Ֆր.	77 1/8
Բաժնեթուղթ Լայրիսի	Գ. Կ.	145

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ՊԶԼ.	100
20 Ֆրանքոց	»	87 10
Անգլիական ոսկի	»	109 38
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	107 10
Իմպերիալ	»	20 30
Կրուշ	»	51 10
Ռուպլի թղթագրամ	»	7 81
Մէճ. արծաթ. (մարք)	»	107 26
Վ ճանոց	»	102 20
Հինգնոց	»	102 10
Մէճիտիէ	»	99 30
Թասֆիկէ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 9 Դեկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 40 երկոյթ

Ֆրանսական Լանթի 3 %	95 70
» » 4 1/2 %	105 50
Օսմանեան քանսոլիտէ Սէրի Գ.	18 62 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	77 25
» Բէյթի բամնեթուղթ	335
Պանք Օթոման	612 50
Դէբեաի Լիմիտէ	802 50
Իտալական Լանթի 5 %	94 55 (*)
Հելլենական 5 %	465
Գրէսորիթէ Թիւրք (1890)	408 75
Սպիրտական միացեալ	486 25
Գանք տը Բարի	846 25
Սամ. մնաց. արժէթուղթ	466 25
Սուէզի ջրանցք	2405
Ազատական արտաքին	75 5/16
Ռիո Թինթօ	608 75
Մէճիտիէ	690
Զէր Լանթայի վրայ	25 3 1/2 (*)

Լոնտոն, 9 Դեկտ. ժամ 5 վայր. — երկոյթ

Անգլ. քանսոլիտ		98 4/16
Սամ. » Սէրի Գ.		18 1/8
» » » Ա.		41 3/4
» » » Բ.		23
» » » Գ.		18 1/8
Փոխառութիւն 1877		101
Պանք Օթոման		14 1/4
Եգիպտական միացեալ (բանկիֆիյէ)		95 1/2
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890		92 5/8
Ռիո Թինթօ		23 15/16
Յօսմանիյէ (փոխառ. Բոլշէր)		101
Հելլենական 5 %		91 1/4
Մոնթրէալ »		74
Իռլանական 1889		98
Փոխանակութիւն Բոլիվի վրայ		25 29

Վիեննա, 9 Դեկտ. ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	36 50
» Բէյթի բամնեթուղթ	144 1/4
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	115 40

Պերլին, 9 Դեկտ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Բուլկէրի թղթագրամ	236 50
Օսմանեան երկաթուղի	78
Օսմանեան քանսոլիտէ Սէրի Դ.	18 25

ԲԱԼԻԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 9 Դեկտ. ժ. — վ. — երկոյթ

Ֆրանսական Լանթի 3 %	95 67 1/2
Օսմանեան քանսոլիտէ Դ.	18 57 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	77 25
Օսմ. Բէյթի	331 25
Օսմ. Մաքս. արժէթուղթ	465 75
Բրիսորիթէ Թիւրք	408 37 1/2
Պանք Օթոման	611 25
Ռիո Թինթօ	600

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԸՆԹԱՑՔ

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆՔ Ի ՀԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ի ՊԷՏՍ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ԻՆՔՆՈՒՍԵԼ, ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ

Ցոյրէնաց

ՊՈՄՊԻՏԱՍ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

Հինգ մասէ և 604 էջերէ բաղկացեալ ընտիր աշխատութիւն մ'է. Ա. Բ. Գ. մասերը 2 ական լրուշ են. իսկ Դ. և Ե. մասերը 4 ական. ամբողջ մէկտ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Ա.

Վերջին հինգշաբթի օր ի Կալաթա, Նիշլիի գծին կայարանին առաջ, մտերիմ ընկերներէս Շաւարշի հանդիպեցայ. միեւնոյն դասեղաններու վրայ ուսում առած էինք և ես, որպէս նաեւ մեր միւս բարեկամներն — եօթնութիւն հատ կանք այսպէս մանկութենէ ի միասին մեծցած և ճշմարիտ եղբայրական սիրով միացեալ-տարիներէ հետէ սովորած էինք տեսնել զՇաւարշ յարունակ ուրախ, անհոգ, զուարճասէր, սոյն ածականներուն ամենէն ընդարձակ նշանակութեամբ. գտած էր — և ինք միայն կարող էր գտնել — ընկերութիւն մը ի փարիզ, որոյ անունն և միանգամայն նպատակն էր Թէլ, Թէքել, Սէրէլ և անդամակցած էր այդ եղական ընկերութեան. արդէն փարիզն իւր գրպանին նման կը ճանչէր. երեք անգամներ ուղեւորած էր հոն և անթիւ բարեկամներ կը հայուէր այդ նոր Բաբելոնին մէջ. իւր վերջին վերադարձին՝ կուրծքին վրայ ոսկի չքադրամ մը կը կրէր, զոր վերոյիշեալ ընկերութիւնը շնորհած էր իրեն՝ նպատակին կարի արժանաւոր կերպիւ աշխատելուն ի վարձատրութիւն.

Անցեալ հինգշաբթի օր սակայն, Շաւարշ կարի մտազբաղ, աւելի ճիշդ խօսելով, պշուցեալ երեւոյթ մը ունէր. իւր դնացքը կարելի էր նմանեցնել շանթի հարուածէ մը մագապուր պրծող անձի դնացքին. ակներեւ էր թէ արտաքին աշխարհի գիտակցութիւնը բոլորովին կորուսած էր և՝ որ տարիներէ ի վեր երբէք այդպէս ընդարմացեալ վիճակի մէջ տեսած չէի զինք՝ հարկ չ'կայ ըսել վերջին ծայր հետաքրքրուեցայ.

Անձայն իւր թեւը մտայ և ուղղակի առաջնորդեցի զինք կայարանին դէմ գտնուող դարեկրատունը. մեքենաբար ինձ հետեւեցաւ առանց թօթափելու իւր զգայազրկ վիճակը.

Նստանք, դարեկուը հրամայեցի, չմոռնալով պատուիրել որ գաւաթները կեղտ օյէ չունենան. իրը աղանդեր խնդրեցի Է-Ա-Ը և Կէ-Յէեր, որք այնքան ախորժահամ կը կացուցանեն դարեկուրը. պարպեցինք գաւաթներն և յաջորդաբար երկերկու ուրիշ գաւաթներ. Շաւարշ չէր սթափած դեռ.

Օգուտ քաղեմ իւր մտածուփ վիճակէն, մի քանի լրացուցիչ տեղեկութիւններ ևս տալու համար իւր նրկատմամբ. Շաւարշ Է-Ա-Ը եղած էր մինչ քսան երիք տարեկան հասակն — այժմ երեսուն կայ — այդ տարիքին սէր մ'ունեցած էր, բուռն, աննուաճ, բայց միանդամայն բաժանեալ սէր մը. ամբողջ տարի մը դարպաս ընելէ եւ իւր գեղուհւոյն հետ ապագայ բարեբաստիկ կենաց, ամուսնական կենաց համար ամենէն յիմարական ծրագրերը պատրաստելէ վերջ, օր մը յանկած պարտաւորած էր գլուխ ծռել անչատման վճռոյն առաջ. ցնցումն այնքան սաստիկ եղած էր որ անմիջապէս գլորած էր այն անձանց դասակարգն, որոց կեանքը մի անդամ ընդ միշտ խորտակեալ է. իւր կենաց լուսաւոր էջը փակուած էր ցմիշտ. մեք, իւր բարեկամքն, ամենքնիս ալ կ'արդահատէինք իւր վրայ. լաւ դաստիարակեալ, ընտիր սրտի եւ գերագոյն իմացականութեան տէր էր և ապահովապէս արժանի էր կենաց մեծագոյն յաջողութեանց. նոյն իսկ կը խոստովանէինք թէ նա մեզմէ գերիվերոյ էր իւր արժանեօք զոր չէր ուզեր փայլեցնել. աւա՛ղ, այդ ձախող սէրն, իւր յառաջ բերած յուսախաբութեամբ, ջնջած էր յինքն ամէն փափաք, ամէն նպատակ. կեանքն այլեւս հրապոյր չէր տար իրեն, ո՛չ ալ մահը սարսուռ. և այդ թուականէն ի վեր իրեն սկզբունք ըրած էր անհոգութեան, զուարթութեան, գոհունակութեան դիմակը կրել յարունակ. ամենատխուր կեանք մը զոր կարելի լինի մտաբերել.

Բ.

Դարեկուրի չորրորդ գաւաթներն ուժգ տալէ վերջ, Շաւարշ, միշտ չը թողելով իւր խոկուն և լուրջ կերպարանքը, սապէս խօսեցաւ.

—Բարեկամս, աչացդ մէջ կը կարդամ այն անձկալից հետաքրքրութիւնն որով համակուած ես. բացատրութիւն կ'սպասես. այլ ես իսկ կարող չեմ դեռ բոլորովին բացատրել այն յեղակարծ փոփոխութիւնն, որք տեղի կունենան յիս. պիտի բաւականանամ ուրեմն միայն եղելութիւնները քեզ պատմելով. Մահահամբոյր անցելոյս գիտակ ես. վեց տարիներէ հետէ արտաքին կեղծ ուրախութեան մը ներքեւ վարած վշտաչարչար կեանքս գուշակած ես անշուշտ, թէպետ վերջին ծայր նրբազգածութեամբ ակնարկութիւն չես ըրած բնաւ անոր. անցելոյս վրայ նետուած սոյն ակնարկն անհրաժեշտ էր, որպէս պիտի տեսնես պատմութեանս շարունակութենէն.

Եթէ ոչ անձամբ՝ դէմի հռչակաւ կը ճանչես զՕր. Վ. Մ... որ գեղեցիկ սեւին ամենէն թանկագին գոհարներէն մին է. բայ ի մտաց զարգացեալ կարողութիւններէ և հոգւոյ ամենանրբին բարեմասնութիւններէ, որք ներկայ բազմապահանջ դարուս մէջ տիպար կնոջ մը անհրաժեշտ օժիտը կը կազմեն, իւր փափկիկ անձին վրայ ամեն ինչ՝ հրապուրելու սահմանեալ է. յաղթանդամ հասակ, շնորհալից կազմուածք, ազնուատիպ դէմք, ի մի բան, բարեկամս, մին այն կիներէ որք իրենց գեղեցկութեան ամենակարողութեան գիտակցութիւնն ունին եւ կ'զգան թէ հոգիներու տիրապետելու կոչումն ունին ասա. Աստուած անշուշտ իւր արարչական զօրութեան գլուխ-գործոցը կերտել ուզած է յանձին նորա. ապահովապէս ո՛չ թէ հասարակ մահկանացուց ստեղծման սահմանեալ կաւով, այլ խարտեաշ ստուերով և շուշանային շղթով պատրաստած է զնէ. Մի քանի օր առաջ սոյն գեղաշուք օրիորդին փոքրիկ ծառայութիւն մը մատուցանելու բախտն ունեցայ և այն բարեկիրթ նկատողութեամբ՝ որ մեզ անհրաժեշտ կը կացուցանէ արժանաւոր կնոջ շնորհալից բառ մը սպրդելու պատեհութիւնը ձեռքէ չփախցնել բնաւ, փոքրիկ տոմսակով մը զինքս բոլորովին իւր տրամադրութեան ներքեւ դրի ուրիշ ո և է ծառայութեան համար և խնդրեցի իրմէ որ հաճէր իւր վրայ ջերմագին հիացողներու կարգը դասել զիս. քիչ մ'առաջ կամուրջին վրայ հանդիպեցայ իրեն. ընկերացեալ էր. թեթև ժպիտ մը շնորհեց ինձ ի պատասխանի անցեալ աւուր տոմսակին. այդ ժպիտին ազդեցութեան ներքեւ եմ դեռ. շլացայ, կարծեմ գլուխս մեքենաբար խոնարհեցի. հոն գամուեցայ. զգացի անմիջապէս որ սիրաս, վեց տարիէ հետէ պատանքի մէջ, կը թօթափէր դայն. հեղեղ մը, սիրոյ հեղեղը կընթանար երակացս մէջ. կը վերածնէի, այո՛, կը վերածնէի, նոր շունչ կ'առնուի. ա՛հ, եթէ փոքրիկ ժպիտը սոյն փրկարար ազդեցութիւնն ունեցաւ, ի՞նչ պիտի լինէր, եթէ հաճէր սիրուն բառ մ'ուղղել ինձ. այդ բառին համար կեանքս տալ բաւ. չէր լիներ, կուզէի բազմաց կեանքը տրամադրութեանս ներքև ունենալ և իւր քմահաճոյքներուն զոհել զանոնք. այդ պահուն կուզէի, ամեն պատշաճութիւն առաքուր կոխելով, ծնրադրել իւր առաջ՝ այդ բառը, այդ կենսատու բառը խնդրելու համար. անկեղծութիւնս, սիրոյս սաստկութիւնը պիտի խօսէր անշուշտ իւր սրտին. այլ գամուած էի և խորասուզուած ոսկեզօծ, շլացուցիչ երազներու մէջ. այդպիսի երազներու մէջ մարդ մեռնելու էր.

Պահիկ մը կանգ առաւ.

—Ահաւասիկ պատմութիւնս, սիրելիս, յարեց, կենաց նոր դարագլուխ մը կը բացուի ինձ այսօր, որ կա՛մ ի փրկութիւն պիտի առաջնորդէ զիս, կամ խորախորին պիտի գըլորէ զիս այն անդունդին մէջ, որոյ եզերց վրայ կը թափառէի ցարդ.

Առանց ընդմիջելու և ներմուծանդարձն ունկն դրի սոյն պատմութեան. սոյն լեզուն նոր էր իւր բերնին մէջ. Սէրն իւր մոգական գաւազանով դրպած էր իրեն, վերջին բառերն իրը պատգամ որոտացին.

Եւ բաժնուեցանք.

* * *

Իցէ՞ թէ այդ ժպիտը կարենար Դամասկոսի ճամբայն ցոյց տալ մեր ազնիւ Շաւարշին.

Այն կոյսն, որ այդ հոգին պիտի փրկէ, լիուլի պիտի վարձատրուի, զի սոյն հէգ երիտասարդը սիրտ մ'ունի համակ ոսկի.

ՀՈՒՆԿ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

Դ.

ԶԳԱՑԱՐԱՆ ՇՈՇԱՓՄԱՆ

Այս զգայարանքին գլխաւոր գործարանը ձեռքն է, թէպէտ և մինակ ձեռքին յատկացեալ չէ շօշափելու գործը, այլ բոլոր մարմինն այսինքն մորթն, որ խուզմը մասնաւոր ջիղերով զարդարեալ ըլլալուն այս մասին զգացողական սաստիկ զօրութիւն մը ունի, որով զգացածը ուղղակի կերպիւ և անմիջապէս ուղեղին կը հաղորդէ, բայց այս զգայարանքին գլխաւոր գործարանը ձեռքը սեպելնուս պատճառն ալ այս է, որ շատ յօդուածներ ունենալով՝ դիւրաւ ատ եւ անդ կը շարժի մկանունքներով, որ դարձեալ իւր զգացողական զօրութիւնը մորթէն կ'առնէ, վասն զի ձեռքը և նոյնիսկ մատուներնուս ծայրերը պատող մորթը շատ փափուկ և սաստիկ զգայուն ջղերով զարդարուած է. Մինչեւ հիմա մեր քննած բոլոր զգայարանքներնուս կատարած պաշտօններն այս շօշափելեաց զգայարանքէն աւելի պարզ էին, ինչպէս, ականջով ձայնի լսողութեան հմտութիւն մը կունենանք և բաց ատի ուրիշ բան չենք կրնար սորվիլ, քիմքով համերու ծանօթ կ'ըլլանք, հոտառութեան զգայարանքով ալ միայն հոտ կ'առնենք, և ահա այս զգայարանաց ձեռօք ուղղակի ընդունած հըմտութիւններս յիշեալ յատկութիւններէն անդին չանցնիր, իսկ անոնց հակառակ շօշափման զգայարանքով ոչ միայն մէկ, այլ զանազան տեսակ յատկութիւններ կ'իմանանք, այսինքն, տաքութիւն, պաղութիւն, կարծրութիւն, կակղութիւն, հարթութիւն, անհարթութիւն, հաստութիւն, տարածութիւն, ձեւ ևն, որոնց մասին հետզհետէ գաղափար պիտի տանք.

Թէ որ մարդս միայն հոտառութեան զգայարանքով ըլար իւր ունեցած հմտութեան առաջին տարրերն մինակ հոտոյ զգայութիւններ պիտի ըլլային. թէ որ մինակ լսողութեան զգայարանք ունենար հետեւանքը դարձեալ այս էր և ինչպէս որ միայն հոտառութեան զգայարանքով մնար. իրեն այնպէս պիտի թուէր թէ իւր զգացածն ըստ մեծի մասին հոտ է, նոյնպէս ալ միայն ականջով եթէ մնար, իւր գոյութեան մեծ մասը ձայն ըլլալ պիտի կարծէր, և եթէ այս երկու զգայարանքներն ալ միատեղ ըլլային մարդ չէր կարող միայն անոնց օգնութեամբը գաղափար գոյացնել Ցարակոյս չկայ թէ, միւս զգայարանքներն առանձին մտաբոր գործողութեանց ընդարձակ հիմ կրնան ըլլալ, անոնց օգնութեամբը մարդուս միտքը կրնայ այնպէս բացուիլ, որ կարողանայ իմանալ, խորհիլ, բաղդատել, տրամաբանել, քննել և համեղ ևն. Բայց այս վիճակին մէջ անգամ մը անգամներու մէկը, ձեռքերնիս՝ աստին կամ անդին, մէկ կողմ մը շարժելու չենք, ու շարժելու առնոնիս մէկ կարծր և անթափանցելի մարմնոյ մը եթէ հանդիպի, և ահա իսկոյն՝ այս շօշափման գործողութիւնը եղածին պէս՝ յանկարծ խորհուրդներնուս սովորական ընթացքը կը շփոթի, ձեռքերնիս շարժելուն բաղձանքը անկատար կը մնայ և մեր կամեցմանը հակառակ ներգործութիւն դէմերնիս կելլէ.

Այս զգայարանքին շնորհիւ տաքութեան և պաղութեան յատկութիւններն կիմանայինք, արդարեւ մեր մարմնոյն բարեխառնութեանը կամ ջերմութեանը աստիճանին վրայ եղած փոփոխութիւններուն հետ կապակցած մտաւոր հանգամանքներն շօշափման զգայարանքին ըրած տգդմանցը կարգը կը դասուին, իրաւ՝ ոմանք այս դասակարգութեանը չեն հաւանիր և իրենց կարծեացը համեմատ՝ ըսածնին թէ պէտք չէ տաքութեան և պաղութեան երկու յատկութիւններն շօշափելեաց տալ. Բայց ես անոնց հակառակ վճռաբար կը հաստատեմ թէ շօշափելեաց զգայարանքին վերագրելի են այս յատկութիւններն.

Տաքութեան և պաղութեան զգայութիւններուն ինչ ըլլալը լաւ գիտենք, բայց մարմնոց վրայ եղած տաքութիւն և պաղութիւն ըսած յատկութիւններս այսպէս չեն և անոնց ինչ բան ըլլալնուն վրայ կատարեալ տեղեկութիւն չունինք, միայն թէ զանոնք այն նոյն անունները ունեցող զգայութեան անծանօթ պատճառները կը ճանչնանք, սակայն թէեւ այս յատկութեանց բնութիւնը մեզի անծանօթ է, այս յայտնի գիտենք և ամեն մարդ ինքնին կը վկայէ թէ այս յատկութիւններն կան. և եթէ չըլլար՝ տաքութիւն և պաղութիւն չկայ պիտի ըսուեր.

Գանք հիմայ, կարծրութեան և կակղութեան զգայութեանց վրայ քննութիւններ ընելու, որ այս մասնաւոր բառերով միշտ մարմնոյ իրական յատկութիւններ կ'իմանանք, և այդ յատկութիւններուն վրայ ալ որոշ ըմբռնում ունինք. եթէ մարմնոյ մը մասունքներն այնպէս պնդութեամբ իրար կցուած ըլլան, որ դիւրաւ չը կրնանք ձեւը փոխել, անոր ալ կ'ըսենք կակուղ, և ահա բոլոր մարմնոց կարծրութեան և կակղութեան վրայ ունեցած գաղափարներս այս է. Ասոնք ոչ զգայութիւններն, ոչ ալ որ եւ իցէ զգայութեան նմանութիւն ունին. դեռ չշօշափմամբ շիմացուած իրական յատկութիւններ էին.

Անտարակոյս զգայութիւն մը՝ կայ որ անով կ'իմանանք մարմնոյ մը կարծր կամ կակուղ լինելն, և այս զգայութիւնը շատ դիւրաւ կ'զգաս երբ ձեռքդ քարին վրայ կոխես, արդարեւ կ'ըլլան այնպիսի պարագաներ, որ մարմնոյն կարծրութենէն յառաջ եկած զգայութեանը միտ դնելը դժուարութիւն չունենար, օրինակի համար, երեսի զգայութիւնը այնպէս սաստիկ ըլլայ որ մեծ ցաւ տայ, այն ատեն բնութիւնը ձայն կուտայ մեզ որ միտ դնենք ներսերնիս եղած բանին, և ուստի մենք ալ մտադիր ըլլալով կը նայինք որ լոկ զգայութիւն է, և միակ զգայուն էակաց մէջ կրնայ ըլլալ. եթէ մէկը գլուխը ուժով մը քարին զարնէ և ես պատահմամբ հարցնեմ անոր՝ թէ զգացած ցաւը քարին կարծրութեանը կը նմանի՞, կամ թէ իւր մէջ եղած զգայութեան պէս բան մը կրնա՞յ ըմբռնել այն անկեղծան մարմնոյն վրայ, այն ատեն մարդուն մտագրութիւնը բոլորովին իւր իմացած ցաւին զգացմանը կը վազէ, եւ ինչպէս որ գիտէ ամէն մարդ՝ քարին մէջ բան մը չզգար, բայց եթէ գլխուն մէջ սաստիկ ցաւ մը կ'իմանայ, իսկ թէ որ կամաց մը գլուխը քարին վրայ դնէ, այն ատեն գլխուն մէջ բան մը չ'իմանար, այլ քարին վրայ կարծրութիւն մը կ'զգայ.

Շօշափման զգայութեանց վրայ եղած այս դիտողութեանց հետ արժան է սա ալ ծանուցանել թէ՝ քանի մը զգացումներ կան այս զգայութեանց կարգը սեպուած, որոնք հաւանականաբար այնպէս անորոշ բնութիւն մը ունին՝ որ հաստատապէս և ստուգիւ այս կամ այն կարգէն են չենք կրնար ըսել, թէպէտեւ ընդհանուր կարգաւորութեան որ մասէն ըլլալնին յայտնի է և լաւ գիտենք որ այժմեան քննած մըտաւոր հանգամանքներնուս հետ կը դասուին, այսինքն՝ թէ յաւէտ արտաքուստ ծագած են, քան թէ ի ներքուստ, և սակայն զանոնք յայտնապէս մասնաւոր զգայարանքի մը չենք կրնար յատկացնել. Արդ այս յառաջ բերելիք զգայութիւններն (թէ որ ասոնց այ զգայութիւն անունը կրնանք տալ) յաւէտ կերեւայ որ մարդուս ամբողջ կազմուածքէն կը ծագին, այսինքն ոսկորները, մկանունքը, զգայարանքը եւս մէկտեղ առնելով քան թէ մէկ մասնաւոր տէղէն. ասոնցմէ են, անհանգստութիւն, յոգնութիւն, տկարութիւն, հիւանդութիւն, կամ թէ անոնց հակառակ հանգստութիւն, առողջութիւն բերկրութիւն, եւլն. բառերով բացատրուած զգացումներնիս.

Այս նոյն դիտողութիւնները գէթ ըստ մասին անօթութեան և ծարաւութեան բառերով ցուցուած զգայութիւններուս ալ կը պատշաճին, ասոնք կ'երևայ թէ բաղադրեալ զգայութիւններ են բնութեամբ, պարզապէս միայն անհանգստութեան զգացում չեն, այլ նաև այն վիճակէն ազատելու փափաք մըն ալ կայ իրենց հետ միացած, այս դիտողութիւններն ըստ մասին անօթութեան և ծարաւութեան ալ կը պատշաճին որ ըսինք, խօսքերնիս միակ անհանգստութեան զգացմանն համար առնելու է, այս զգացումն անտարակոյս ամբողջ մարմինէն կը ծագի, անշուշտ ամեն մարդ գիտէ թէ անօթութեան զգացումը չատ նմանութիւն շունի կարծրութեան և կակղութեան, հարթութեան և անհարթութեան և կամ ուրիշ զգայութեանց հետ. զորոնք սովորաբար շօշափման կուտանք, անօթութեան անհանգիստ զգացումն, որ ստամոքսին մասնաւոր ջերուն այս ինչ վիճակին մէջ մտնելէն առաջ կուգայ, այն ջղային փոփոխութեան ինչ պատճառաւ ըլլալուն վրայ տարբեր տարբեր կարծիքներ կան, և կ'երևայ թէ լաւ մը հասկցուած չէ. թէ որ այս բանը գիտնալու ըլլայինք, կարելի է այսչափ չէինք տարակուսիր այս զգացման ինչ կարգէ լինելուն վրայ.

Ոսկեմատնիկ շօշափման

Շօշափման զգայութիւնն ալ միւս զգայարանաց նման չատ կը զօրանայ ունակութեամբ, և այսպիսի պարագայից մէջ յաճախ կրկնութեամբ չէ թէ միայն մեր զգայութիւնը կը զօրանայ, այլ մանաւանդ մեր անոր վրայ ունեցած նկատումն եւ յիշողութիւնն ալ ի միասին չատ կը սրուի. ինչպէս կայր մը վառարանէն որչափ հեռու ըլլալը տաքութենէն կը գիտնայ, և հաստատուն մարմնոյ մը մօտեցած առեն, անմիջապէս կ'զգայ թէ դէմը բան մը եկաւ, այս բանը չատ ուրիշ այս վիճակի մէջ եղող մարդոց վրայ կը պատմուի, և այս չատ լաւ հաստատուած բան մըն է որ կոյրերն աչքով չեն կրնար տեսնել, դէմերնին մեծ և հաստատուն մարմիններ եղած ատեն մթնոլորտին դիմադարութենէն ընդհանրապէս կ'իմանան, աչքը տեսնող՝ բայց արհեստական լոյս մը կամ առաջնորդ մը չունեցող մարդն չի կրնար այնչափ համարձակ պտտիլ տանը չորս կողմը գիշերուան մութեան մէջ, բայց կոյրը կարող է, նոյն ինքն շօշափման զգայարանքին շնորհիւ. Այնպէս կոյրեր կան և գիտեմ որ ազէկ ընտրութիւն ունեցող փորձ մարդոց որոշել չը կրցած կեղծ ստակներն իրենք մէկ բռնելով մը կ'որոշեն. Շատ անգամ կոյրեր կը տեսնեմ որ ձեռքը երկայն գաւազանով մը ճամբայներէ եւ հրապարակներէ կ'անցնին. գահավէժ բազմամարդ տեղերէ վար կ'իջնեն և ձորերէ կ'ելնեն անոնց տարածութիւնը. դիրքը, ձեւը քննելով հանդերձ, այնպէս քաջութեամբ ու վարպետութեամբ որ մարդ կը զարմանայ.

Աշխարհիս այլ և այլ կողմերը, նոյն իսկ Պոլսոյ մէջ (որոյ պէտքն գրեթէ նոր զգացուեցաւ) բացուած կոյրերու դպրոցներու մէջ մատներով կը կարդան (շօշափելով) աշակերտներն. փայտ, մետաղէ կամ ուրիշ կարծր նիւթերէ գրեր կան, որ նախ անոնք իրարմէ որոշելն և անուններն կը սորվին շօշափելով, կարդալու գրքերնին և թերթերնին ալ իրենց չատ յարմար եղանակաւ մը տպուած են, գրերն ընդհանրապէս հասարակ տպագրութեան գործածուած գրերէն չատ խոշոր են, թուղթն ալ չատ հաստ, այս թղթերն թաց թաց կը բերեն չարուած գրերուն վրայ կը դնեն և կը կոխեն, այնպէս որ թղթերն դիւրաւ շօշափելի ցցուած գրերով կը տպուին. Աշակերտք գրերը մէկ-ըզմէկէ որոշելը և քովէ քով բերելով վանկ, բառ և խօսք չինելը սորված ըլլալով, ալ մատներնին տոզերուն վրայ պտտցնելով՝ չափաւոր արագութեամբ կրնան կարդալ և գրուածը հասկընալ.

Ահա ասկէ կրնանք հետեւցնել թէ, այս զգայարանքն որչափ որ ստէպ գործածենք, ունակութիւնն ալ այնչափ կը զօրանայ. ինչպէս, գիտեմ մէկն որ իրեն եղած ամեն բաները շօշափմամբ կ'որոշէր թէպէտ և իրեն և ուրիշները ճիշդ միեւնոյն ձեւն և դիրքն ունենար և միևնոյն նիւթէ շինուած ըլլար, կարծես թէ ասոնց առանց ամենեւին տարակուսանաց իրենը միւսներէն կը զատէր և այս մարդ արդէն ոչ կը տեսնէր ոչ կը լսէր, և ի հարկէ խօսելով չէր կրնար, անոր համար պէտք էր որ միշտ շօշափմամբ գործ տեսնէր, այնպէս որ այն զգայարանքն իրեն գլխաւոր գործիքն եղած էր. Ուստի ասոր վրայ ալ պէտք չէ ասկէ աւելի խօսք ընել. քանզի պարզ գաղափար մը ըլլալուն այս կերպով սահմանելով մը աւելի պարզեցինք, ուստի այս մասին և ասոր նման ուրիշ նիւթերու որ գանք, ըրած հաստատութիւններս ամեն մարդու իւր փորձառութեանը ձգելէն ուրիշ ճամբայ չունինք, վասն զի որչափ և ինչ ձեւ խօսք ընենք այսչափ բացայայտ չենք կրնար հասկցնել.

Խաչատուր Ե. Ե. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ

ԱԶԴ

ԲՐԻՏԱՆԱՑ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿ.

CUNARD

Cherbourg չոգենաւը, նաւապետ Ռոթվէլ, ասա հասաւ.

ԱԶԴ

Ֆրանսական չոգենաւն նաւապետ Նապ, Լիվրբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով.

Է.Ս. ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ Ֆրանսական չոգ. ընկ.

ՈՍԿԵՄԱՏՆԵՆԻԿ

Բ. Տարեգրութիւն Ճ-Ի-ցիլ Լ 120 դար.

Ներս՝ ՇՐՋԱՐԻԼ

Ոնբ գրքին համար կրնամք ըսել, Ցայցեցք եւ մի առնէք զ. Զեմ կարծեր որ գտնուի այնչափ սիրուն օրշափ զարդարեալ դասագիրք մը հայ տղայոց ընթերցման, որ ուսուցանէ լինել ազնիւ, վեհանձն և միանդամայն նախանձախնդիր՝ իր կրօնին և իւր տոհմայնոյ սովորութեանց. գինն է 4 գրկն.

Ոսկեմատնիկի առաջին մասերն արդէն ծանօթ են մանկավարժից, հետեւաբար արժանացած՝ բազմաթիւ ապագրութեանց, այսինքն, ԷՄանկանց գիրքն կամ Նոր ոճով քերա անոնց 76 պատկերաց, ի գին 10 փարա. ՍԻՐՈՒՈՆ, ԶԲՕՅԱՐԱՆՆ պատկերազարդ՝ հրահանգիչ բովանդակութեամբ, ի գին 2 գրուշ. 212 1—10

ԴԻՏԱԿ

1891 ՏԱՐԻՈՅ

Ո՞Վ ԶՈՒԶԵՒ այժմէն ԴԻՏՆԱԼ 1891 տարւոյ ընթացքն, վարձակայաց ամամուրքն և ՀՕԳՏԻՆ, քսանէ աւելի զուարճալի՝ բերեր, վճարելով միայն Մէկ գահեկան, «Դիտակ» մը դնելու, որ կը գրանուի ամեն հայ գրաճաճառաց քով.

Մարգարեան գրատունը յանձն առած է գաւառները Դիտակ-Սրբոյցդ զրել, եթէ թղթագրողներ յղուի փոխարէնը. 213 1—10

ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ հաստատուած է ի Զալաթիա մեծ Խալիլ փաշա խան թիւ 14 հանգուցեալ փաստաբան Նշան էֆ. Պ. Պոյաճեանի գրասենեակն, կ'ստանձնէ ամեն տեսակ գործեր փոխանորդութիւն և կը խմբագրէ գատական և առեւտրական գործոց վերաբերեալ գրութիւնք.

* * *

Հանգուցեալ փաստաբան Նշան էֆ. Պ. Պոյաճեանի ժառանգորդք պատիւ ունին զեկուցանել հանգուցելոյն պատուարժան յաճախորդաց, թէ նորա գրասենեակին գործերն յանձնուած են առ Գրիգոր էֆ. Աճէմեան, ձեռնհաս եւ պարկեշտ փաստաբանն, որ ստանձնած է շարունակել անոնց հոգատարութիւնն ի գոհացուցիչ յանձնարարողաց.

191 12—13

ԵՐԶԱԲԵՐԱԿԱՆ

Տպարան եւ Գրատուն

ԲԱՑԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ն.Ձ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Զաքմագճիլար Եօղուրու

Ցակոբեան խան, Թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեյիշատակ Հայր՝ Ճանիկ Արամեանի համբաւաւոր Տպարանն՝ զոր յարդ օսար ձեռներ կը վարեին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած եմ.

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած եմ լիուլի գոհացնելու համար զամենն անոնք՝ որ բարեհաճին իրենց վստահութեամբ պատուել զմեզ.

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճկերէն, Դաղղիերէն, Յունարէն, Պուլկարերէն եւայլ ամեն լեզուէ տառեր՝ իրենց պարզ եւ զարդարուն տեսակօք: Ինչպէս յառաջ ևս այսու եւս ամենամեծ իսնամով պիտի տպագրուին ամեն տեսակ գրքեանք, ինչպէս նաեւ հարսանեկան Հրաւիրագիրներ, Այցեքարտներ, Նամակագրուիք, Մահագոյժ եւայլն, եւն:

Տպարանս իրեն նշանաբան ընտրած է Գնոյ չափաւորութիւն, պարկեշտութիւն, փութաջանութիւն եւ այն ամեն հանգամանքներ որ յաջողի եին ճանիկ Արամեան Տպագրատան: Կը հրաւիրուին Պատ. Հեղինակք եւ Արգոյ Ազգայինք փորձով հաստատել մեր ըսածներն:

ՆԵՐՍԷՍ Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ԾԱՆՈՒՑ — Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ եւ փութով կը կատարուին:

Վ.Ա.Ճ.Ռ.Ա.Տ.Ո.Ի.Ն

Ե. Պ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Ի Զալաթիա, Մոմխանէ, Նպարեղինաց առեւտրով զբաղող Ե. Պ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ եւ Ս. ՎՐԹԱՆԷՍԵԱՆ ընկերութիւնը լուծուած լինելով, յիշեալ ընկերութեան անդամներէն Ե. Պ. Պոյաճեան՝ պատիւ ունի ծանուցանել իւր պատուարժան յաճախորդաց թէ՝ միեւնոյն առեւտրով զբաղելու համար վաճառատուն մը բացած է ի Մոմխանէ, չոգենաւային Լոյդ ընկերութեան գրասենեկաց դիմացը, Ռուսաց Անտրէ. վրոքի վանուց ներքեւ, թիւ 111, ուր կը գտնուին ամեն տեսակ նպարեղէնք, ըմպելիք, Ռուսիոյ անխառն իւղ, ընտիր խավիար և Զինաստանի ու ռուսական Բաւոքի անխարդախ թէյ. 205

ՍԳՈՒԴԻ ՄՕՌԻՒ ՉԿԱՆ ՕՇԱՌԱԿ

Եղլաբէլ Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Ագող և Պօսն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գիրքովս կարող չեմ փոքրիկ բան, այլ համանգոյն ուրիշներու փորձերուն և այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձ'որ Մորիս ձկան իւղն, իր այդ վիճակին մէջ դիւրաբեղեղելով և մարսելով, կը համեմատանէ այն յատկութեանց զոր սխտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հաշուած է, մասնաւորապէս այս յաղող պատրաստութեան մէջ.

Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վ.Ա.Ս. Սուլթանին

ԻԼԱՆ

ՇԻՐԲԻՆԻ ԽԱՑՐԻՑԻ

Մութաս բոսթալար խարիճինտէ օլարագ իշպու Էհամ չիթատէ վուդուլանուլան Փուրթունալը հավալարտա եօլէրլարը գարշուտան գարշուտա բահաթ վէ էմնիկէթ իլէ մերուրլէրինի թէխնիլ վէ թէքմին մագսատի իլէ Թըշրինի սանինին երիմի ակօրտինճի ճուտաա իրթէսի կիւնինտէն իթթիպարէն սաթիտ մուհարրիր բոսթալարը պէկհէր կիւն իճրա օլընճաքը Շիրքէթի Խայրիէ թարաֆընտան իլան օլունուր.

Ս.Տ. ԻՆԻՇ ՎԱՐՈՐԼԱՐԸ

2 40 Արնավ. Զէնկ. Պէյլ. Օրթա. Գուզկ. Իսկ. Պէշիր. Գապ. Քէօրրիւ
6 — Արնավ. Զէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Իսկ. Պէշիք. Գապա.
10 — Արնավ. Զէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Իսկ. Պէշիք. Գապա.

ԶԸԳԻԸՆ ՎԱՐՈՐԼԱՐԸ

4 30 Քէօրրիտէն Գապաթ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէր. Զէնկ. Արնավուտ.
8 30 Գապաթաչտան Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպէյի, Զէնկ. Արնավուտ.
11 — Գապաթաչտան Պէշիք. Իսկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպէյի Զէնկէլքէօյ Արնավուտքէօյ.

ԻԼԱՆ

ՐՈՒՄԷԼԻ ԳԱԶԱՔԷՐԼԻԹԻՆՏԷՆ

Զարշուի Քեպիրաէ Քէյսէի էսնաֆքնտան մինթէվվէֆա Մանուգ աղանքն թէրէքէսի պունտան ագտէմ գըսմէթի ասքէրիէէ մանքէմէսի մարիֆէթի իլէ թաշրիր օլունուպ տէրտէսթը թէսմիէկ պուուլընարպընտան մինթէվվէֆայի մէրգում զիմմէթինէ ալաճաղը օլան քէսան թարիխի իրանտէն իթթիպարէն նէշէյէթ ենպիր կիւնթ գատար ալաճագ սէնէմտէրինի միսութասիէն մանքէմէսի մէրգումէէ միւրաճաաթ իլէ մէսրուլէրի իլան օլունուր. 214

Ֆէյ 21 ռէպպիւլիքըր 306 1—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Պէհէր թօրը օն սէքիզ գըյէի ճէտիտ աղբրլըզընտա բէրտահլը բավեա քէզատը, թօր եիւզ էլլի, պէհէր գըյէի ճէտիտի իւչ զուրուշ պէշ բարա.

Պէհէր թօրը եիրմի գըյէի ճէտիտ աղբրլըզընտա բէրտահլը բավեա քէզատը, թօր եէթմիշ, պէհէր գըյէի ճէտիտի իւչ զուրուշ պէշ բարա.

Պէհէր թօրը օթուզ իքի գըյէի ճէտիտ աղբրլըզընտա պիրինճի էսէրը ճէտիտ քէզատը, թօր եիւզ, գըյէի ճէտիտի ալթը զուրուշ օթուզ բարա.

Պէհէր թօրը օն ալթը գըյէի ճէտիտ աղբրլըզընտա բէրտահսըզ բավեա քէզատը, թ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

"ՓԻՆԻՔՍ"

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ 1,000,000

Հիմնեալ ի Լոնտրն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետերերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթասուց համար։

27

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալէր խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան։

38

MERVEILLEUSE DÉCOUVERTE!
Plus d'ASTHME, Plus de SUFFOCATIONS
Les Papiers, les Poudres, les Cigarettes, à base de narcotiques, calment momentanément vos souffrances épouvantables, mais vous tuent sûrement.
ASTHMATIQUES!
Le SEUL CURATIF de l'ASTHME,
Le SEUL REMÈDE INOFFENSIF qui GUÉRIT, c'est la
LIQUEUR DE L'ÉTOILE
de Mario LECHAUX, Ph^en^, 164, r. Ste-Catherine, BORDEAUX
Une intéressante Notice, contenant tous les renseignements sur la composition et de nombreuses attestations de son efficacité, est envoyée gratis et franco à tous ceux qui la demandent.
DÉTAIL : Dans toutes les bonnes Pharmacies.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ

ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միւլէթ խան, Միջագ. թղթատարատան վրայի յարկը, և ի Զմիւռնիա Լէվանթէլիքի փողոց թիւ 59

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մեզ, այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումմ մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգղիական, Գերմանական եւ Պելճիական բերբերու զանազան տեսակներով։

Հետեւապէս իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ օրը են՝ ժամի համար տմէն տեսակ ճաշմանկեղէնք, բանաւոր, կիսագզեստք, քալիքօ, քորսէ, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապիկ, շապկրիկներ, տաւմանք, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդագզեստներ, ուեղցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հաւաքակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինեալ են։

Ցաւելումմ մի բրած է նաեւ ապպրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն մոխ է պնդած, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելագոյն գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրողներն։ Կը գտնուի նաեւ մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամեն տեսակ զգեստներ բալթիներ խիստ չափաւոր գներով։

Կը ծախուին մեծ և փոքր քանակութեամբ։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆ ԶԿԱՑ 188

ՃԵՐՄԱԿ ԱԿՌԱՅՆԵՐ

Առողջապահութիւն Բերնի

ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ ‖ EAU DE BOTOT

Կը պահպանէ ակռայները, կը պնդէ ընդերքը, կը զովացնէ բերանը։

ՓՆՏՌԵԼ ԲԱՌ ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝ 17, Ռիւ տը լա Բէյ, ԲԱՐԻԶ։
Ասկից առաջ՝ 229, Սէնդ-Օնորէ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԲԱԼՈՒՐ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌԱՑ ԶԱՎ.

Հարցնել նաեւ Պոթոյի Վիւնէկարը ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹԸ, Նրբութեամբ և բոյրովը դեբաղանց։

6 Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, Պօն Մարշէն, 354, Մեծ փողոց Բերայի

EMULSION SCOTT

(ԱԳՈՊԻ ՕՇԱԲԲԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՅԱՒՏ ԻՒՂ.

Իբոֆոսֆիդ գը շամ և սոպոյով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՈՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հոտ իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճաղաձութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, գիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄԱՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐԱԼԻ. 852

ԵՌԱՑԵԱԼ ԱՆԹԻԲԻՈՒՆ

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ

ԸՆԴԴԷՄ ԳԼԽՈՒ ՑԱՒԵՐՈՒ, ԾՈՎԷ ԲՌՆՈՒԵԼՈՒ ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԱՐՄԱՆ, ԻՆՖԼՈՒԷՆԱՅԻ ԵՒ ՏԱՆԿԻ

Ասիա Գառպոնիքը կը փարատէ դեղին գործածութեան յառաջ բերած խիթերն և սրտի խառնուքը։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. Ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։ 852

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳԻՄԼԵԱՆ ԸՆԿ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՖՈՒ, ՁԷԼԱԼ-ՊԷՅ ԽԱՆ, Թ. 10

ԳՆԵՐԸ ՈՐՈՇ

Երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած այն վաճառատունն, որ առ ի՝ ինքն ուղղել յանձնարարութեանց փութանակի կատարմամբ և գաւառաց հետ հաստատած բազմաձիւղ յարաբերութեամբն արդէն մեծ հռչակ հանած և իրաւամբ կը վայելէ հասարակութեան համբաւն, վերջերս ճավայէն բերեալ ուսած է մեծ քանակութեամբ և զանազան տեսակէ ազիզ ու գեղեցիկ թէյեր, ինչպէս նաեւ պլ և պլ սեծութեամբ և ձեւերով նկարազարդ տուփեր (բանալիներովն հանդերձ), որք փարիզի վերջին ցուցահանդեսին մէջ արժանացած են առաջին կարգ մրցանակի եւ գեղարուեստական մէջիկի հրաշակերտներ կրնան համարուիլ ի միջի այլոց մեր արդէն յանախորդաց իւր նպատակն նուէր ծառայելու գեղատաշած առաւելութիւնը ընծայելով։

Վաճառատունս այցելու պատիւն ընող ամէն կարգի անձինք անշուշտապէս գոհ պիտի մնան գնոց չափաւորութենէն և տեսակութենէն ինչպէս նաեւ ձմեռուան առթիւ բերուած թէյերու ճաշակաւորմամբ ընտրութիւններէն։ 199

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

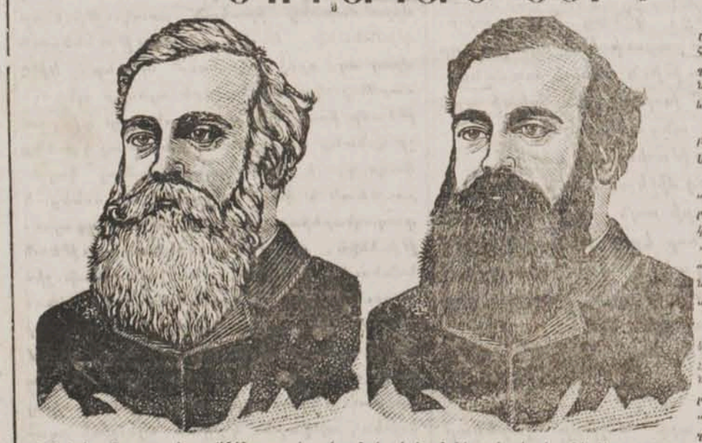

Նոր գիւտ մանրաբուն գոյնը փոխելու համար մեկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ նիւթի գործածութեան և կամ լուացքի։

ՇԱԳԱՆԱԳԱՏՈՒ ԿԱՄ ԲՈՒԱՆԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Բազկեցեալ մլուշ տրմանեներու և խուռերու հիթիւ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին, պղտնա շագանակագոյն կամ թանձր սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկին ազդեցութիւնն մազերուն մէջ նոր ներկերու ամէնէն բնականն ամէնէն բնաւ կան երկարը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի դիրս հանել։ Կը կատարուին հերոց անկումը, գլուխը կը մաքրի։ Թեթիւ կ'անհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազային մարդին։ Ուշադրութեամբ կարդալ։

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Որուան երեքշնել գործածելի տալ և փոքր քանակութեամբ հեղուկին դնել ակառակի մը մէջ յետոյ բարակ պղտիկ ասեղով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած սպանդով մը թէթեւ կերպով մազերուն վրայ անցուցեալ զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը ոչնանայ։ Բոլոր մազերը մէկ չորրորդի, ամենեք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամ բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամին աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թանձր կ'ելլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթն անգամ մը հեղուկին գործածելն։ Նոյն եղանակը գործածելու է մորուքին և պեխերուն համար։ Պէտք կայ գլուխը լուալ գործածութենէն առաջ կամ ետքը։ Մերայն գէնքն ու ձեռանները լուալ առ ի դիպուածին։

Տես. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործածութենէն ետք, գլուխը լուացու է ջէր մը տալով. ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թրջեալ սպանդ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վ. Ղալաթիա, Պահականոցին քով, կայսրան Ղալաթիա-Շէնլիքի Թրամվէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 601

Ս ԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴԷԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ասուած կը ընէ խորհրդաւորներն և ո և է կերպով յաջողութիւն տալ։ Ամենեցայնէ ծանօթի նշաններու, թանկագրեալ Թարոտ տարոտքը կայնէ։

Գեղեցիկ կանայք հրճուասարդութեան ամէն հրապոյրներ գեղեցիկ տեսքին ներքին թանձրոց համար թանկագին գիտ Թարոտքիոյ համար ներկայացուցչին և Գ. Ֆ. Պէյլիս, Ֆիզարքիան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Եսանու Գարանտաս, Ղալաթիա, Սէլ-ֆանք գալաթրքմ, Վոյվոսիի քովի—կեղծեալին դիտանալու համար, գիտել միայն մթերանոցին։ 33

ՊՈՒՏԱԲԼԷԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ

(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ՝ յաւանչդիմութեան, մրցման կարողութեան եւ արտադրման մեծ միտքը ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին գաղաւորը նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մաքրելու համար։

Այս աղբիւրը մեծագոյն մրցանակներն ստացած է թէն ցուցահանդէսի մէջ. կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով. բայց ասով բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ ի ապացուցութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖԻԼԱՆՍՈԿ-ՓՈՍՉԷՖ աղբիւրը վերջերս գրաւուած է լարիրի բժշկական Ակադեմիայէն և Լանսանի համաձայնութիւն Լընտրն-Հորիրդալ հիւանդանոցին։ բաց ասած, այս ջուրն արդէն առաջին փորձով կը յայտնէ ընդգիրքը։ Այս ջուրին վրայ տեղաբակներ ծրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր միջոցներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտարէշի դրատանէկին մէջ։

Դմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ չփոթելու համար աւելի համար, խոհեմութիւն է միշտ փնտռել Ֆլորանտաս-Ֆոսչէֆի մարքը զոսկ Ֆ գիւրերին դիտեր որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ԴԻՐՄԱՄԵՅԼԷՔ ՄԻՇՏ ՋՈՒՐՆ

RANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱԲԼԷԹԻ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Իւրաքանչիւր եղանակի սիրելի ստամոքսներ մաքրելու համար։

ԱՄԷՆ ՈՐԵՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Ը գտնուի Տ. և Մ. Մէկիքի և Ս. Քրիստի սէս Պոլիս, Ս. Գասդորիասէս և Ա. Թրիմա Ղալաթիա, Հ. Քանդուզ ի Բերա։ Թուրքիոյ Համար գործակալն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, ի Պոլիս։ 34

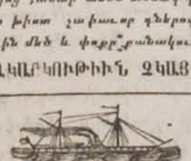

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Մրթի-եկ. Աբէլէոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի դիմաց

ԹՈՄԱՍՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔԷՐԸԿ

Անուանք	Թնոյ	Անուանք	Թնոյ	Անուանք	Թնոյ
Ալպանս	2000	Ֆիլատելֆիկ	1600	Բալէրմ	3200
Անթէլս	3000	Կալիֆէս	5500	Բանքէր	1700
Աքօլլս	5500	Կիրտանս	2200	Բրաիս	1500
Արկս	300	Կոզս	1800	Բոլս	1000
Արիսոգս	4000	Կրսանս	2200	Գուիդս	2800
Գասանս	3000	Հիրս	2000	Իսալիտս	4400
Գօրսանս	220	Հիսալկս	3000	Լանդագս	3200
Զրաւս	2000	Հինսաս	7000	Լօլս	3000
Զիֆիալս	8800	Հումկէր	1200	Լսանս	3500
Գէլրս	2600	Ամկս	5000	Լօզարիս	3500
Գալիքսս	2500	Ճիլնս	2800	Նայէրնս	4000
Գասնս	2100	Քէլս	2000	Ամանդակս	8200
Գաղս	2000	Թէլրնս	4200	Սարֆս	2000
Գօսս	2700	Քանս	2200	Ելրմս	2000
Զիքակս	5000	Լէս	2000	Սօրենսս	4300
Գլիս	4500	Լէքանթս	4500	Թ. Ամիլսն	3000
Գօլրսաս	5400	Լիմրնս	3000	Թուրս	1200
Տիգս	2500	Պարմ	1600	Թուլիս	2800
Տօմինս	2500	Մարլենկ	4300	Թորբիս	900
Տուրս	800	Մարգէլլս	6500	Ուրպինս	5000
Տրաքս	4100	Միլս	2000	Վոլթուրս	5000
Իսպանսն	2600	Մուրիս	3100	Եէս	8600
Իսաբաս	3000	Նէլս	2000	Զէպրա	1000
Էլէքթրս	3200	Օրլանս	3000	Տիֆանքնս	200
Էրսթս	2600	Օթելլս	5000	Հրմկս	200
Ֆաուրսն	800	Գրանս	4000	Զէրս	140
Ֆեմս	700	Օգգս	2000	Մօգրիթս	120
Լիմիրլրն Մանարք					8000
Բիբիրլրն Մանարք					8000
Լէգիրն Մանարք					8100

Իսկ չոգենաւ ը, նաւապետ Ուսդրն, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն առտ հասած պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։

Քարբ չոգենաւը, նաւապետ Մաք Ռրմ, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն մեկնած է ամսոյս 7ին ուղղակի Պոլիս գալու համար և ամսոյս 22ին աստ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ԻՒՅՈ
Գալաթա, Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւլէթ
192

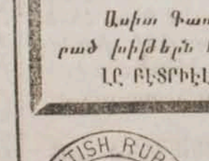

ՔԱՌԱՁՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԴԻԷ)

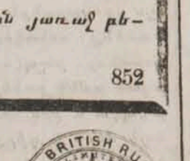

ՀԱՆՐԱՀԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ՌԻՊԸՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքանց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուկ մուճակներն, որք իրենց վրայ իրրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են կոպա Բէրտոով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուկ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռի մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իրրեւ նշան։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սեպուհ աղա Տէմիրճեանի թիւ 47 և 49 խանութն և բոլոր քաուչուկ մուճաս վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Գօճաման Օղլու խանկ Ճորճի Կիտրոլի թիւ 13 մթերանոցը։ 167

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լէվերբո-ալ և Մէնչիստր-ամէ դէջ բանալ ղբէնաս

Անուանք	Թնոյ	Անուանք	Թնոյ
Քանքաս	4200	Ամերիքս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսպրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէբրթիս	3000
Սէսսագրիս	3250	Թէրա	3000
Թիրա	3250	Լոգիս	800
Մակասար	3250	Օրինաս	800
արիսթիս	3250	Սէսիլ	700

Օ-ամանը չոգենաւն, նաւապետ Օհէկրն, ամսոյս դ.կ.ի 28ին Լիվրուլէն աստ կ'ըսպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻՍՕԼ և ԸՆԿ.
Ռիթի խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սգրիդ Լիվրուլ.
36

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Նոյ.	Ամ.	Ը.Ե.	Երթ.	Գիծ	Նաւապետ
Բշ.	26	8	երբ.		Օտեսա	
Գշ.	27	9	5 երբ.		Աչէքանդրիա	
Դշ.	28	10	10 առ.		Անատոլու	
Դշ.	28	10	10 առ.		Սեվաստոփոլ	
Եշ.	29	11	2 երբ.		Օտեսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչէ Գաբու։ 26

Աւագանատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼ, ԼՈՒՍԱԳՈՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԻՒՂ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՂ—ՉԷՔՄԷՋԷ

Սկսեալ ի 1 Հ. կտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր տեսորինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՂ—ՉԷՔՄԷՋԷ

ԹՎԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	46
	Առաւօտ												Իրիկուն								
	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.
Կ. Պոլիս	6	30	7	...	7	30	7	50	8	30	9	..	9	30	10	.	10	30	1	...	11
Գալաթա-գաբու	6	39	7	9	7	39	8	8	8	39	9	9	9	39	10	9	10	39	1	9	11
Եէնի-գաբու	6	43	7	13	7	43		...	8	43	9	13	9	43	10	13	10	43	11	13	11
Տաուշ փաշա	...		...		...		...		...		...		...		...		...		...		...
Սամաթիա	6	49	7	19	7	48		...	8	49	9	18	9	49	10	19	10	49	11	18	1
Եէնի-գուլէ	6	54	7	23	8	1	8	22	8	54	9	21	9	54	10	2	10	54	11	21	11
Մագրիգիւղ	7	9	7	33	8	12	8	39	9	6		...	10	5	10	35	11	6	...		12
Այ Պիէֆանս	7	18		...	8	21	8	52	9	15		...		...		...	11	15	...		12
Քիւչիւք Չէք.		...		...		...	9	2		...		...		...		...		...			12

ՔԻՒՉԻՒՂ—ՉԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՎԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	51
	Առաւօտ												Իրիկուն								
	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.
Քիւչ. Չէք.		...	6	50		...		...		...		...	1	20		...		...		...	
Այ Պիէֆանս	6	30	7	...		...	8	...	8	30		...	9	30		...	11	30		...	1
Մագրիգիւղ	6	40	7	10	7	40	8	11	8	40		...	9	40	10	10	10	40		...	11
Եէնի-գուլէ	6	52	7	22	7	51	8	23	8	52	9	26	9	53	10	24	10	53	11	26	11
Սամաթիա	6	56	7	26		...	8	26	8	56	9	29	9	57	10	28	10	57	11	29	11
Տաուշ փաշա		...		...		...		...		...		...		...		...		...		...	
Եէնի-գաբու	7	2	7	32		...	8	32	9	2	9	34	10	3	10	34	11	3	11	34	12
Գալաթա-գաբու	7	8	7	38	7	59	8	38	9	8	9	38	10	8	10	38	11	8	11	38	12
Կ. Պոլիս	7	16	7	46	8	7	8	46	9	16	9	46	10	16	10	46	11	16	11	46	12

Փոքր ծարերուն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախումբի մէջ, իսկ մեծ ծարերը Պոլսէն Մարբիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանայ մինչև բանող կառախումբոց մէջ միայն ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. վագոններ։ 15